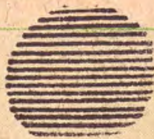
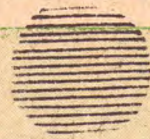

У нумары: МАЯ ГАГАТУХА ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА РЭФЕРУЮ АБ МАЛАДОСЦІ

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 6 (519) ГОД XI 6 ЛЮТАГА 1966 г. ЦАНА 60 гр.

ЦУДЫ З_МЫ

Казачна выглядае зімою палявая груша, пакрытая серабрыстым інеем.
Фота ЦАФ

У ПОШУКАХ НЕСПАКОЙНЫХ

Неэлектрыфікаваны куток

Ужо ў павятовай Гайнаўцы завуць так раён, які займае ГРН Старое Ляўкова. Уражанне кутка гэты раён робіць. І неэлектрыфікаваны ён таксама сапраўды. На 8 вёсак, з якіх найбольшая Ляшукі (з польска-Эльяшукі) — 96 гаспадароў, толькі Новае Ляўкова мае лямпачкі Эдзісона. Некалькі метровую даўжыню, якая раздзяляла дзве, як жа іншыя вёскі, Ляўкова Новае ад Старога, заняла новая злеўня малака, збудаваная для абедзвюх вёсак, і яна спалучыла іх па сутнасці ў адну вёску. Але, будзем паслядоўны, і калі сказалі, што дзве іншыя вёскі, дык пастараемся даказаць гэта на фактах на славу вёскі... Новага Ляўкова.

Пачнем ад электрычнасці. Якраз Новае Ляўкова згадзілася (кожны з жыхараў унёс належны яму грашовы, немалы ўклад) у вёсцы залажыць электрычную інсталяцыю. Стараляўкоўцы пайшлі ў галаву па розум: за ціхай падмовай (так мне людзі казалі) былога солтыса пусціліся на стары спосаб, які завецца хітрасцю. Было, менавіта, вядома, што за вёскай паўстане керамічная фабрыка (зараз ужо яна ў будове) і стараляўкоўцы вылічылі сабе, што фабрыка будзе будаваць да сябе дарогу і зразумела правядзе электрычнасць. Так яно і сталася. Дарога будуецца (тут дарога пакрываецца з вуліцай) і электрычнасць фабрыка мае. Але не мае яе Старое Ляўкова. Цяпер трэба чакаць 1967 года.

Другое — спулдзельня здароўя. Такая планавалася тут. Новаляўкоўцы, усе 45 гаспадароў, падпісалі дэкларацыю і свой удзел — 250 зл. Патрэбнай колькасці ахвотных не знайшлося ў Старым Ляўкове. На 64 гаспадары згадзілася толькі 22. Такім чынам праект спулдзельні здароўя для раёна Ляўкова — страчаная аказія.

Вакол Ляўкова —аднаго і другога — расселіся маленькія вёсачкі з маляўнічымі назвамі: **Церамкі,** Сушчы **Барок,** Бернацкі **Мост,** Міхноўка, **Падляўкова.** Само Ляўкова гучыць таксама мелодыяй. Суседзі з-за Нарвы празываюць тутэйшых л і ц в і н а м і, а тутэйшыя не пераймаюцца, бо гэтак з дзедапрадзеда, а прытым за такое мяккае і мілае слова ці ж можна гневацца?

Ляўкоўскія і ўсе падляўкоўскія, церамкоўскія ліцвіны — людзі сардэчныя. Вялікая прыемнасць зусім непланавана знайсціся ў кампаніі вось: Міхася Саевіча — солтыса з Новага Ляўкова, Захара Сухадолы з Падляўкова, Паўла Казлоўскага з Новага Ляўкова, ці ляснічага Віктара Андрасюка Яны зайшлі да старшыні ГРН Мікалая Скепкі. Ён з маладых, а яны ведаюць і памятаюць нямала. Хоць бы, як калісьці бацюшка Рафаіл мачыў вопратку, ходзячы па падляўкоўскім бродзе. Цяпер ходзяць па мосце, і ўвогуле дарогі лепшыя на столькі, што, як кажа Міхась Саевіч, «каб мой бацька ўстаў, то не трапіў бы дахаты». Гэта якраз за дарогі гэты прапорчык пераходны, што ўпрыгожвае першы і адзін з двух

(Працяг на стар. 2)

ПЕРАДЗ'ЕЗДАЎСКАЯ ТРЫБУНА

БОЛЬШ ІНІЦЫЯТЫВЫ

Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў пачатку 1966 года будзе адзначаць сваё дзесяцігоддзе ад дня ўтварэння. Дзесяць гадоў, а здаецца так нядаўна мы ведаем яго дзейнасць і існаванне ў Польшчы. Ідучы насустрач юбілейнай даце на шляху БГКТ, несумненна, варта адзначыць пэўныя рысы яго дзейнасці і замашыстых імкненняў у некаторых напрамках. І так, Галоўнае праўленне БГКТ зрабіла шмат у культурна-асветнай галіне сярод беларускага насельніцтва, але, як гаворыць мудрая прымаўка «адзін у полі не воін», і таварыства неаднаразова мела шчырую дапамогу з боку розных устаноў. Гэта, несумненна, калі ідзе ў пары з узаемадапамогай, неабходны і ўласцівы падыход у напрамку шырокага супрацоўніцтва. Маю на думцы наладжванне выставак напр. дзеля папулярызацыі народнага мастацтва, арганізацыйны бок радыёперадач па радыё на беларускай мове, арганізаванне такіх культурных мерапрыемстваў, як фэсты з нагоды адзначэння 40-годдзя Грамады, ці ў скорай будучыні 10-годдзя БГКТ у Польшчы і г. д., або набліжэнне сваіх пачынаючых мастакоў і паэтаў ці празаікаў да насельніцтва, якое пражывае не толькі на Беласточчыне.

Шырокім крокам у працы БГКТ з'яўляецца выдавецтва часопісаў — штотыднёвікаў на роднай мове «Нівы» і «Зоркі», якім зараз 10 год, выдавецтва беларускіх кніжак, календароў, кніжак-дапаможнікаў пры вывучанні беларускай мовы ў школе, альманаха ці навуковых зборнікаў і г. д. «Ніва» здабыла сабе шмат сімпатыкаў-чытачоў, падпісчыкаў і ў пэўнай меры «выгадавала» сабе «тэрэновых» карэспандэнтаў, якія з'яўляюцца вачыма і вушамі рэдакцыі на Беласточчыне, і не толькі, бо і ў другіх ваяводствах. Такім шляхам «Ніва» пачала друкаваць больш змястоўныя артыкулы і мае неразлучны кантакт са шматлікім насельніцтвам, яго поспехамі ці клопатамі, удачамі і няўдачамі. Прытым варта адзначыць, што «Ніва» мае добрых

(Працяг на стар. 4)

■ АНКЕТА ■ АНКЕТА ■ АНКЕТА ■ АНКЕТА ■

ДАРАГІ ЧЫТАЧ!

4 сакавіка г. г. спаўняецца 10 год з дня, калі выйшаў першы нумар «Нівы». За ўвесь гэты час мы стараліся быць найлепшым сябрам, як маглі, стараліся выконваць Твае пажаданні. Аднак разумеем, што можам яшчэ больш наблізіць сваю працу да Тваіх патрэб. Таму кіруем да Цябе. Дарагі Чытач, пытанні, на якія просім даць нам адказ да 18 лютага г. г. Хочам аб выніках анкеты паведаміць у юбілейным нумары.

1. Што чытаеш найахвотней (падкрэсліць):

а) артыкулы — гаспадарчыя, грамадскія, бытавыя культурныя

б) артыкулы на тэмы гісторыі, літаратуры, этнаграфіі, аб свеце, навуцы і тэхніцы

в) сталыя рубрыкі: з жыцця БГКТ, з БССР Сельская гаспадарка без таямніц. Сучасная жанчына, Сардэчныя тайны, Дзядзька Лявон, Песні па заяўках

г) аповесці, успаміны, вершы, апавяданні

д) гумар і сатыру

2. Якія з гэтых аддзелаў прапануеш пашырыць?

....

....

....

....

На дарозе ў Чыжы. Фота: Ул. Паўлючук

(Працяг са стар. 1)

пакояў грамадскай рады. На дарогі ідзе ўвесь грамадскі грашовы фонд. Журналісту, які лазіць па вёсках у пошуках культуры, ніяк і пытаць пра культуру, бо ведае, што дарогі і грамадскія чыны — таксама культура. А ўсё ж-такі ўдакладняе толькі і задае пытанне. Чуе адважнае прызнанне: у культуры нічым не можам пахваліцца. Драхлая святліца, у якой у маленькім, мо (на вока) 10-метровым пакойчыку змяшчаецца бібліятэка, запіскі яе сведчаць, што людзі тут кніжку любяць і чытаюць нямала, у чым мо і заслуга Олі Харкевіч, прыгожай бландзінкі, тутэйшай бібліятэкаркі. Сторож адначасова школьны і светліцовы гаворыць, што кожны вечар у бібліятэцы збіраецца 20 чалавек. На стале стаіць з прыкопчаным шклом нафтавая лямпа. Але „Opowieści biblijne” З. Касідоўскага, кніжку купленую ў канцы мінулага года, прачытала ўжо 15 чалавек.

Вялізная зала святліцы, страшыць велічынёй і холадам. Адно каляровыя і зграбныя столікі і

Неэлектрыфікаваны куток

крэслы — новыя ўсміхаюцца і... запрашаюць. Чакаюць і спораць з лавамі, цёмнымі і старымі, як сцены палопаўшыя, як шыбы ў вокнах. Лавы тут, бо раней прыязджала кіно, а цяпер ад месяцаў і кіно няма.

Пагладаю на Янку Цялушэцкага і хаваю рукі ў рукавы (у святліцы). Сторож тлумачыць: «Колькі не палі, тут цёпла не будзе». Ціха згаджаюся, а на думку прыходзіць прапорчык за дарожныя чыны і перакананне, што бацька Міхася Саевіча, каб устаў з магілы, па святліцы пазнаў бы, дзе Ляўкова.

Дарэчы, сын Міхася Саевіча ходзіць кіламетры ў святліцу на станцыю Нараўка. Там ёсць тэлевізар. Адзінкі з усіх вёсак ляўкоўскай грамады робяць падобна. Старэйшым лепш да старшыні ў яго «кабінет».

Янка Цялушэцкі выклікае надзею ў старшыні, калі мова аб патрэбе культурнага зруху, культурнай ініцыятывы ў «неэлектрыфікаваным куце». Старшыня (сам малады) кажа: «Янка Цялушэцкі хацеў бы... іншыя не памагаюць».

Янка — малады настаўнік, ад новага школьнага года распачаў працу ў сваёй вёсцы. І ён, і будучыня, пакажа, што далей. ГРН запэўніла пішучага, што пакой, залка, ці як яе там назваць, на клуб знойдуць у Новым Ляўкове. але і паскардзіўся, што сам старшыня ПЗГС-у — вядомы Майсеня, абяцаў памагчы ў арганізацыі такога клуба і маўчыць. Ляўкоўцы баяцца, што іх перахваціла Скупава, дзе днямі адкрылі клуб. (Ляўкоўцы скардзяцца і на спулдзельню «Чын», што пры ПЗГС у Гайнаўцы. Ёй заплочана ўжо за ўсе інсталяцыйныя работы ў злеўні малака. Работы нявыкананы ні ў злеўні, ні ў грамадскім «срутоўніку»).

Там, у Скупаве, аказваецца ёсць моцны гурток ЗМВ і ад яго выходзіць многа цікавых замыслаў. Няма групы ў ляўкоўскай грамадзе, якая б была магнітам. Людзі ёсць, толькі яны не стварылі яшчэ цэласці, не паявіўся яшчэ правадыр. У кім яго шукаць? Гэта ўжо справа ляўкоўцаў, падляўкоўцаў, церамкоўцаў — людзей з цёплымі і ветлівымі вачыма і мо крышку заспакойных.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

3. Якія з публікаваных матэрыялаў лічыш найбольш прыдатнымі Табе? ....
....
....
....

4. Чаго табе ў «Ніве» нехапае — якіх праблем і з'яў, на Тваю думку, не бачым або звяртаем на іх замалую ўвагу? ....
....
....
....
....

Усе ўдзельнікі анкеты атрымаюць кніжныя ўзнагароды.

Імя і прозвішча: ....

Колькі Табе год? ....

Адрас: ....

Адказы просім слаць на адрас „Niwa”, Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

„Завяшчанне Гітлера“ (3)

У «Завяшчанні» вялікае месца ўдзяляецца пытанню аб нападзенні фашысцкай Германіі на Савецкі Саюз. У інтэрпрэтацыі Гітлера гэта нападзенне было ледзь не «самаабаронай». У сапраўднасці агрэсіўная вайна супраць Савецкага Саюза была нязменнай асновай знешнепалітычнай праграмы гітлераўскага кіраўніцтва. Яшчэ ў кнізе «Мая барацьба», якая стала бібліяй германскіх фашыстаў, Гітлер падрабязна выкладаў праграму разбойніцкага паходу на Усход. Там за кошт Савецкага Саюза, на думку Гітлера, Германія магла набыць праславутую «жыццёвую прастору».

Падрыхтоўка вайны супраць СССР была адной з галоўных задач знешняй палітыкі гітлераўскага кіраўніцтва з моманту прыходу фашыстаў да ўлады ў 1933 годзе. Вядомыя гістарычныя факты, безумоўна, сведчаць аб гэтым. Так, падпісанню «антыкамінтэрнаўскага пакта» непасрэдна папярэднічала адабрэнне з'ездам фашысцкай партыі ў верасні 1936 года другога чатырохгадовага плана падрыхтоўкі Германіі да вайны. У сакрэтным мемарандуме, напісаным Гітлерам для тлумачэння мэт гэтага плана, была канкрэтная праграма вайны супраць Савецкага Саюза. Хаця Гітлер ужо тады звяртаўся да дэмагогіі, маскіруючы свае агрэсіўныя мэты, мемарандум не пакідае ніякага сумнення ў тым,

НАПАДЗЕННЕ НА САВЕЦКІ САЮЗ

супраць каго рыхтавалася вайна. Так, ён гаварыў: «Германія заўсёды будзе разглядацца як асноўны цэнтр заходняга свету пры адбіцці бальшавіцкага націску».

Другая сусветная вайна пачалася з удару Германіі на Захадзе. Гітлер не адважыўся напасці на Савецкі Саюз да разгрому заходніх дзяржаў. Пасля пачатку вайны, 23 лістапада 1939 года, адбылася нарада Гітлера з галоўнакамандуючымі асобных родаў войск, на якой ён заявіў: «Я доўга сумняваўся, ці не пачаць мне з нападзення на Усход, а затым ужо на Захад... Вымушана атрымалася так, што Усход на бліжэйшы час выпаў... У нас ёсць дагавор з Расіяй. Аднак дагаворы захоўваюцца толькі да таго часу, пакуль... яны выгадныя». З гэтай заявы, зробленай ужо праз тры месяцы пасля падпісання дагавору аб ненападзенні паміж Германіяй і СССР, вышэйшыя ваенныя кіраўнікі не маглі не зрабіць вываду аб тым, што германскі ўрад, толькі што падпісаўшы яго, вырашыў парваць дагавор і чакае толькі зручнага ў ваенна-палітычных адносінах моманту для нападзення на СССР. 2 чэрвеня 1940 года Гітлер паведаміў сваім камандуючым: «Цяпер паколькі Англія гатова да міру, мы павінны пачаць зводзіць разлікі з бальшавікамі». У ліпені 1940 года начальнік генеральнага штаба сухапутных войск фашысцкай Германіі генерал-палкоўнік Гальдэр запісаў у сваім дзённіку наступныя выказванні Гітлера: «Расія з'яўляецца фактарам, на які асабліва разлічвае Англія... Калі Расія будзе разбіта, у Англіі знікне апошняя надзея. Тады панаваць у Еўропе і на Балканах будзе Германія. Вывад: на падставе гэтага заключэння Расія павінна быць ліквідавана. Тэрмін — вясна 1941 года. Чым хутчэй мы разаб'ём Расію, тым лепш». 18 снежня Гітлер падпісаў дырэктыву № 21 — «план Барбароса», у першым абзацы якой гаварылася: «Германскія ўзброеныя сілы павінны быць гатовы да таго, каб... перамагчы Савецкую Расію шляхам маланкавай ваеннай аперацыі». Стаўка германскага імперыялізму на «бліцкрыг» была звязана з параўнаўчай абмежаванасцю рэсурсаў Германіі і імкненнем яе правячых колаў атрымаць маланкавую перамогу над адным з праціўнікаў, супраць якога сканцэнтроўваліся ўсе намаганні.

У вайне з Расіяй, падкрэсліваў Гітлер, «гутарка ідзе аб барацьбе на знішчэнне. Калі мы не будзем так глядзець, то, хоць мы і разаб'ём ворага, праз 30 гадоў зноў узнікне камуністычная небяспека». У запісцы Гітлера ад 22 жніўня 1941 года, пасля нападзення ўжо Германіі на СССР, гаварылася: «Мэта гэтай кампаніі заключаецца ў тым, каб канчаткова знішчыць Расію як кантынентальную дзяржаву, саюзную Вялікабрытаніі, і тым самым пазбавіць Англію ўсялякай надзеі на магчымасць змяніць лёс з дапамогай гэтай яшчэ існуючай апошняй вялікай дзяржавы. Гэтай мэты можна дасягнуць толькі шляхам: а) знішчэння людскіх рэсурсаў рускіх узброеных сіл; б) захопу або, прынамсі, знішчэння эканамічнай базы, што неабходна для аднаўлення рускіх узброеных сіл».

Усе гэтыя і многія іншыя выказванні добра вядомыя. Таму спробы Гітлера ў 1945 годзе «абгрунтаваць у «завяшчанні» вайну супраць СССР спасылкамі на яе «абарончы», «прэвентыўны» характар смехатворныя. Тым больш, што тут жа Гітлер падкрэслівае, што «знішчэнне бальшавізму» было мэтай усяго яго жыцця, што «рух на Усход» і ў будучым з'яўляецца асноўнай задачай для нямецкага народа.

«Ні адно з рашэнняў, што прыняты мною на працягу гэтай вайны, — гаварыў ён 15 лютага 1945 года, — не было сур'ёзней за рашэнне напасці на Расію. Я заўсёды сцвярджаў, што мы павінны любой цаной пазбегнуць вайны на два фронты, і, будзьце ўпэўнены, я доўга і пакутліва абдумваў вопыт Напалеона ў Расіі. Чаму ж тады, спытаеце вы, здарылася вайна супраць Расіі, і чаму я выбраў іменна гэты час яе пачатку?

Мы пакінулі ўжо надзею закончыць вайну паспяховым уварваннем у Англію. Да таго ж гэта краіна пад кіраўніцтвам сваіх неразумных правадыроў адмовілася б прызнаць устаноўленую намі ў Еўропе гегемонію, пакуль на кантыненце заставалася вялікая дзяржава, рашуча варожая трэцяй імперыі. Такім чынам, вайна працягвалася б без канца, прычым у ёй за спіной Англіі амерыканцы адыгрывалі б усё ўзрастаючую ролю. Размеры ваеннага патэнцыялу Злучаных Штатаў, прагрэс ва ўзбраеннях як у нашым лагеры, так і ў лагеры праціўніка, блізкасць Брытанскіх астравоў — усё гэта, разам узятае, рабіла ў вышэйшай ступені немэтазгодным для нас усё глыбей пагружацца ў балота вайны, якая зацягнулася. Бо час, заўважце гэта, ва ўсё ўзрастаючай ступені працаваў бы супраць нас. Каб пераканаць Англію спыніць вайну, прымусіць яе пайсці на мір, было важна адняць у яе надзею на магчымасць аказання нам супраціўлення на кантыненце сіламі праціўніка, роўнага па магутнасці Германіі. У нас жа не было выбару, мы павінны былі любой цаной выкінуць Расію з еўрапейскага балансу сіл. Была і другая, такая ж важная прычына для нападзення на Расію — смяротная пагроза, якой яна сама па сабе з'яўлялася для нашага існавання. Так што было зусім відавочна, што рана ці позна яна абрушыцца на нас...

Чаму іменна 1941 год? Таму што, улічваючы няўхільна нарастаючую магутнасць нашых заходніх ворагаў, калі нам суджана было дзейнічаць наогул, мы павінны былі зрабіць гэта з мінімальнай адтэрміноўкай. І, звярніце ўвагу, Сталін не сядзеў склаўшы рукі. Час зноў быў супраць нас на двух франтах. У сапраўднасці пытанне заключалася не ў тым, «чаму 22 чэрвеня 1941 года», а хутчэй, «чаму не раней». Калі б не цяжкасці, што стварылі нам італьянцы, і іх ідыёцкая кампанія ў Грэцыі, я напаў бы на Расію на некалькі тыдняў раней. Наша галоўная праблема зводзілася да таго, каб утрымаць Расію па магчымасці даўжэй ад выступлення, і мяне асабіста мучыў кашмар, што Сталін можа праявіць ініцыятыву раней за мяне».

А. ГРОСМАН

З БССР

БАРЫСАЎСКАЯ ПЛАСТМАСА

Зданы ў эксплуатацыю Барысаўскі завод пластмасавых вырабаў, абсталяваны першакласнай тэхнікаю. Тут будуць вырабляцца паліэтыленавыя трубы, дэталі для аўтатрактарнай і электратэхнічнай прамысловасці.

СУСЕДЗІ

У цэнтральнай беларускай газеце «Звязда» надрукавана карэспандэнцыю аб супрацоўніцтве паміж Гродзеншчынаю і Беласточчынаю.

АБ ДЗІЦЯЧАЙ

Адбыўся пленум Праўлення Саюза пісьменнікаў Беларускай ССР, прысвечаны беларускай дзіцячай і юнацкай літаратуры.

НОВЫ ГОРАД

На беразе Лукомлі ўзнік горад беларускіх энергетыкаў. Па ўказу Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР гэты горад названы — Новалукомль.

КАМАНДАРМ І. УБАРЭВІЧ

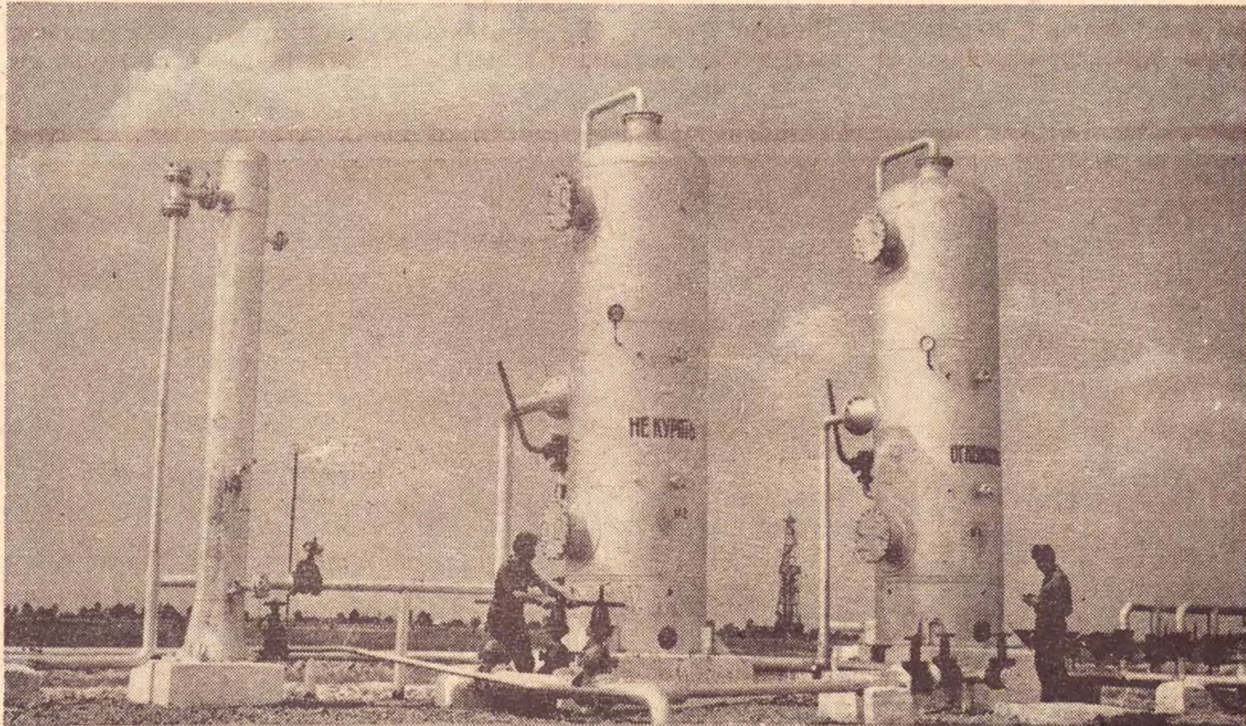
Гісторык А. Мацко апублікаваў артыкул пра выдатнага савецкага палкаводца, Іераніма Убарэвіча, былога камандуючага Беларускай ваеннай акругі.

Слаўны камандарм І ранга Іеранім Убарэвіч трагічна загінуў у 1937 годзе ў выніку подлых даносаў на яго.

НАФТАПРАВОД «ДРУЖБА»

Каля мястэчка Рэчыца знаходзяцца ўстаноўкі, адкуль беларуская нафта — багатыя паклады якой адкрыта на Палессі — плыве нафтаправодам «Дружба» ў Польшчу, Чэхаславакію, Германскую Дэмакратычную Рэспубліку і ў іншыя еўрапейскія краіны.

На здымку бачым гэтыя ўстаноўкі паблізу Рэчыцы. (СЯ)

БЕЛАВЕЖА

орган літаратурна-мастацкага аб'яднання пры ГП БГКТ № 86

Рэдактар І. Чыквін.

ГЭРТА

Так называлі яе ў Янаве. Добрая дзяўчына і работніца ў гаспадарцы.

Гаварылі:

— Такая маладая, а на кабыле ездзіць. Маладзец, дзяўчына!

Маладая — кроў і малако. Кавалеры чапляюцца.

Аднаго разу Гэрта палезла па сена, але хтосьці затрос драбінаю і закрычаў:

— Гэрта!

Гэта быў Казё.

— Свіння, — зазлавала Гэрта. — Выходзь згэтуль!

Але ён яшчэ мацней затрос драбінаю, аж Гэрта забаялася.

— Маеш файныя ногі, Гэрта. І ўсё файнае.

— Уцякай, дурны, ідзі сабе!

Казё глядзеў дагары і гаварыў:

— Ты падабаешся мне, праўду кажу.

— Як убачыць цябе мой бацька, дастанеш!

Страсянула нагою сена.

— Твой бацька добры, любімся, як суседзі. Я вам усё памагу, маеце работы многа, а рук да яе мала. Ведаеш, што я думаю: каб твой бацька купіў трактар...

— Дурны, — паўтарыла Гэрта. — Я табе сказала, ідзі.

— А не пайду, хачу пагаварыць, ну, зыйдзі.

— Не зыду.

— То я там, да цябе прыду і пагаворым.

— Не! — крыкнула. — Не лезь!

— А як улезу?

— Спрабуй толькі!

Казё ўлазіў, а яна ўхапілася за канец драбіны і адпіхала яе, аж забаялася, што ён зваліцца.

Падала яму руку.

Эдвард Ярашэвіч нарадзіўся 15 ліпеня 1942 г. у мястэчку Янаў каля Саколкі. Закончыў Тэхнікум механізацыі сельскай гаспадаркі ў Супраслі, а потым Настаўніцкую студыю.

Працуе ў Павятовым аб'яднанні сельскагаспадарчых гурткоў у Беластоку.

— Чаго ўлез?

Казё засмяяўся і абняў Гэрту за плечы, загаліў ногі і пакаціў на сена.

— Пусці! — пішчала.

Хлопец, якому бліпічаць зубы і б'е кроў, пачуў пад сабою поўную дзяўчыну. Яна цяжка дыхала. Унізе неспакойна заіржала кабыла, з пустой стараны выскачыла перапалоханая курка.

Калі злазілі па драбіне ўніз, Гэрта ўглядалася ў недамкнёныя дзверы і папраўляла спадніцу.

— А ведаеш што? Заўтра ўбачымся, ну, не.

Гэрта не адказала.

— Маўчыш? — Казё даткнуў яе плячэй. Яна ўздрыганула, але не скінула яго рукі. Узяла вядро, у якое мела даіць карову.

Пайшла дахаты.

— Скажы маме, што малако вылілася, заўтра падоіш, — дараіў Казё.

У хаце, ад парога, закрычала маці:

— Чаго так доўга была!?

Бацька сядзеў у каморы і чытаў газету.

— Разлілося, — сказала Гэрта.

— Што! Зноў папоцемку даіла! Я табе казала ўвязаць карову на двары! — маці павярнулася да бацькі. — Картофлю з постам будзеш есці.

Бацька зняў акуляры і ўглядаўся на дачку.

— Чаго так крычыш, — сказаў да маці. — Ну, чаго?

Гэрта паставіла вядро, пайшла да каморы і лягла на ложку.

Яна плакала.

ЭДВАРД ЯРАШЭВІЧ

МАСТАЦКАЕ КАХАННЕ

А. Барскаму

Вялікая кара
сляпым пальцам,
калі яны заблудзяцца
з песняй жабрачай
ля грудзей дзявочых
у пошуках працы.

І, раскавыраўшы
згрэбную кашулю,
растапыраць вушы,
носам засапуць,
у подушку ўбіўшы
з'яднанае натхненне.

Кахаць другіх —
цяжкі крыж.
З сваёю ношаю жаніх
брыдзе і за яе дрыжыць,
і кара пальцам
за няўменне па-мастацку жыць.

І. ЧЫКВІН

САКОЛЬСКАЯ НОЧ

Неба зацягнула хмарамі. Надыходзіла ноч, і брахаў сабака.

У хаце палеглі спаць, калі на двары пачуўся крык — і цішыня.

Раптам хтосьці па сцяне пацягнуў рукамі.

— Хто там?!

За сцяною сціхла.

Мужчына даткнуў галавы бабы.

Паявілася больш з карабінамі. Бахнулі выстралы.

— Гэта пастарунак.

— Ага.

Чалавек пры вутле не рухаўся. Пачаў падаць дождж, стружкі вады цяклі з даху, а той усё стаяў — потым пачаў страляць раз за разам.

Зазвінелі шыбы ў каморы.

— Ну, устань, — гаварыў ёй. — Выглянь на двор.

Баба вылезла з ложка, папраўіла дзіця ў калысцы.

— Ідзі на двор!

— Я баюся, — сказала баба. — Ідзі ты.

І паглядзела ў акно.

— Стаіць пры вуглу якісьці чалавек...

— Стаіць? — пытаў мужчына. — Хто?

— Абач ты сам, трымае карабін у руках.

— Карабін?

Мужчына падышоў да бабы пры акне.

— Хіба Немчыновіч... Стаў, халера, напроціў хаты, будзе страляць. Рыхтык пры хаце!

Праз дарожку каля гумна хутка прайшло трох чалавек, таксама з карабінамі.

— Пачынаецца чапуха, — сказаў мужчына.

— З пастарунку страляюць да нас! — крыкнула баба.

— Дзеці збудзі! — папхнуў яе мужчына.

— Геню, Антось — уставайце! — галасіла баба і трасла іх галовы.

Куля разбіла шыбу і загразла ў сцяне. Мужчына схапіў дзіця ў калысцы.

— Геню, Антось — уставайце!

Пачулі.

Мужчына засланіў усіх пярынаю і камандваў:

— Уцякайце за печ!!

— Матка Боска, што з намі будзе! — плакала баба.

— Перастань! Чуеш? Перастань!

Мужчына лаяўся.

— Халеры на іх няма!

Назаўтра аказалася, што пастарунак разбіты.

ЭДВАРД ЯРАШЭВІЧ

ЯНКА ЦЯЛУШЭЦКІ

ВЯРТАННІ

У СНЕ

Хмарка на вадзе.

Здаецца, лаўлю Нінчыны рукі і халодныя косы з-пад белай хусткі.

Усмешка яе расплываецца, зацягае бялеючыя далі так таемна, што здэцца мне звар'яцелай! Навошта смяецца яна, робіць прыжмурынку?.. Душу папяліць трывога.

То зноў трымаю яе гібкасць.

І сон растае ўранне.

НАД ПІСЬМОМ

Калі гасне горад, бяру лісток паперы: хай гэта ўжо будзе мой адказ на пісьмы з хаты — аб вяселлях, працы ў полі, аб тым, што ад Пакровы нездаровіцца маці...

Ёй балюча, калі ўтаміўшыся за гаспадаркай, глядзіць у акно — за ім паплавы, яругі і старарэчышчы, якія ператварыліся ў пратокі. Матчыны вочы глядзяць на мокрыя дрэвы.

Над вокнамі старой хаты палае бэз. І звоняць у царкве.

ПАХІ

З радасцю і болем кожны раз еду ў родныя аселішчы.

Пах каснікоў бяроз і жнівеньскай зямлі ў загрывачаным калоссі — з грыбнымі зацішкамі і начлежнымі досвіткамі.

З вечнай аскомай недаспелых яблык...

О, родныя мясціны!

Жыццё як сон — як пах майскай чаромхі і садоў. Вочы рады зямлі і сонцу, і зіхатлівасці нябёс.

Гады прамінулі.

Здаецца, чуеш, як звініць світальным клічам дрозд — перасмешнік у сасонніку; як пахнуць рамонкі на папарах і вецер — ліставей. і першы снег.

Гляджу шырокімі вачыма. І памяць гартае, і гартае.

ВОСЕНЬ

Я грыбы збіраць сабраўся рана:
Павуцінне зацвіло ў расе,
Зіхацяць узоры цудна тканы
У небывалай, казачнай красе.

Знаю —
Відна павучкі ў запале ткалі
Цэлым летам дзень у дзень
Шаты цудныя ў зялёным гаю
І чакалі, восень хай прыдзе.

А яна прыйшла неспадзявана,
Восень шэрая з палёў.
У кашулі сумам патыканай,
У вяночку з верасоў.

Прыняла падаркі дарагія.
І цяпер дзе ні зірні,
Свецяць шаты залатыя
Чіткамі лятучых павуцін.

УЛАДЗІМІР ГАЙДУК

ЧАКАННЕ

Пошта з'явілася ў вёсцы,
Многа часопісаў, лістоў.
Маці злуе на пісьманосца,
Што абмінае дом ізноў.

Штодзень ад рання да змяркання
Напружвае свой слых і зрок.
Яе жыццё — гэта чаканне
На весткі чулыя здалёк.

У слязах не разважае маці
Што не вінаваты паштальё
А сына трэба вінаваціць —
Дахаты рэдка піша ён.

ВІКТАР ШВЕД

На здымку: вучні 11-га класа.

Фота: А. К.

Брава, Гайнаўскі ліцэй!

Аказваецца, што і ў дрэнных умовах можна рабіць многа карыснага.

Маю на думцы беларускі ліцэй у Гайнаўцы. Што тут вельмі кепскія памяшкальныя ўмовы, ужо ведаюць нашыя чытачы.

Але, нягледзячы на гэта, дырэкцыя школы і бацькоўскі камітэт пастанавілі ўвясці ў школе харчаванне. Мясцовая ПСС кожны дзень, у спецыяльных тэрмасах, прывозіць у школу гарачы суп. Гэтай формай харчавання карыстаюцца не толькі 112 вучняў, але і настаўнікі. Такі «абед» з завозам каштуе 3 зл. у дзень.

Бацькоўскі камітэт закупіў для вучняў лыжкі і міскі. Шкада толькі, што дагэтуль не ўключыўся аддзел асветы, які напэўна мог бы памагчы нават матэрыяльна некаторым вучням.

У гайнаўскім ліцэі няма сталовай і гэта кепска, але гарачы суп вельмі смакуе і на школьнай лаўцы.

Дбайнасць аб сваіх вучнях у Гайнаўцы можа быць наглядным прыкладам іншым школам. Хачу сказаць, што вучні тут лепш любяць найгоршы суп ад найлепшай кавы з малаком! (ак)

Больш ініцыятывы

(Працяг са стар. 1)

журналістаў, якія ад выхаду ў свет першага нумара «Нівы» дабіліся ў сваёй працы здавальняючых поспехаў, а гэта пасадзейнічала і на большую папулярнасць часопіса, паднясло яго рангу сярод іншых газет і прыцягнула да сябе чытачоў. «Ніва» мае і такіх карэспандэнтаў, якія рэгулярна дасылаюць звесткі са сваіх асяроддзяў, таму і «Ніва» прызначыла ім старонку пад агульнай назвай «Трыбуна чытачоў».

Усе вясковыя і гарадскія дзеячы, якім неабходна была дапамога ў працы, з боку ГП БГКТ, у меру магчымасцей таварыства, атрымала яе. ГП вызначыла адказных працаўнікоў з мэтай падборкі рэпертуару для беларускіх вясковых самадзейных гурткоў і драмгурткоў. Каб забяспечыць гурткі сцэнічным матэрыялам, ГП выдала неабходную колькасць п'ес, мантажаў выдатнейшых пісьменнікаў, інсцэніровак. Абяспечвала інструктарскай дапамогай, улічваючы магчымасць шырэйшага запатрабавання на кніжку ў асенне-зімовы перыяд, задбала пра чытальніцтва на вёсцы, пра папаўненне бібліятэк адпаведнай літаратурай, або сарганізаванне такой бібліятэкі ў Доме культуры імя Кастуся Каліноўскага ў Гарадку карыстаючы з добраахвотных кніжных падарункаў з боку сваіх чытачоў. Іншым напрамкам дзейнасці ГП БГКТ з'яўляюцца мастацкія гурткі БГКТ, якія заснаваліся на шматлікіх беларускіх вёсках і ў розным асяроддзі. Праца гэтых гурткоў сведчыць аб тым, што моладзь хоча і патрапіць працаваць, што ёй не абыякава мастацкая дзейнасць. І беларускае таварыства павінна перайсці да працы з насельніцтвам. Асабліва звяртаць увагу на тыя гурткі, якія хочуць працаваць і якія дабіліся сваёй актыўнай працай значных дасягненняў. Узмоцніць дапамогай вышэй успамянуты рэзерв маладых сіл і пакіраваць ім у творчым і плённым напрамку, бо гэта ж пункты прыкладнай культурнай дзейнасці сярод аднавяскоўцаў і акалічных вёсак. Салідная праца беларускіх гурткоў уздзейнічала і заахвочвала б моладзь да такога ж роду мерапрыемстваў.

Аддзелы і праўленні аддзелаў павінны кантынуаваць сваю дзейнасць у далейшым. Яны знаёміліся б з патрэбай свайго павета і накіроўвалі б туды працу ГП. Каб ажыццявіць гэтыя заданні перад усім ГП павінна забяспечыцца ў спецыяльна падрыхтаваныя да такой працы кадры, аб якіх, дарэчы, у 1-ым нумары «Нівы» за 1966 год пісаў адзін з дыскутантаў, Віктар Швед, штатны працаўнік ГП. Галоўнае праўленне БГКТ павінна рабіць спробы ажыццявіць сваю дзейнасць у тых вёсках, дзе дагэтуль пануе прыказкавая «дрыгвянская глуш» і моладзь забыла, што можна ў сваёй вёсцы зрабіць жыццё больш культурным, а не гібець, закапаўшыся ў штодзённых клопатах і справах.

Хай жа часцей прыязджаюць у беларускія школы паэты і празаікі згуртаваныя ў літаб'яднанні «Белавежа» на аўтарскія сустрэчы. Такія сустрэчы пераконваюць моладзь, што і ў нас існуюць маладыя літаратары, а самім аўтарам важна гэта з таго пункту гледжання, што гэта спатканні з жывымі сведкамі свайго літаратурнага росту. ГП БГКТ неўзабаве, калі закончыць падсумаванні сваёй працы на дзесяцігадовым шляху, хай вызначыць, маючы даволі вопыту, больш жывыя напрамкі сваёй дзейнасці ў будучыні. Словам, больш ініцыятывы і інтэнсіўнасці ў новым дзесяцігоддзі.

ЯНКА ЦЯЛУШЭЦКІ

ВЫВЕСЬЦЕ НА ВІДНЫМ МЕСЦЫ

Увага настаўнікі!

У апошні час беларускае радыё і тэлебачанне сталі ўдзяляць сур'ёзную ўвагу перадачам для школы. Адзін са студзеньскіх нумараў «Настаўніцкай газеты» падае праграму гэтых перадач. Думаем, што ахвотна выкарыстаюць іх настаўнікі беларускай мовы, так як амаль кожная школа мае радыёпрыёмнік.

Вучняў і настаўнікаў 5—8 класаў павінен зацікавіць радыёклуб **«Жывое слова»**, які вядзе пісьменнік У. Юрэвіч. Перадачы яго звычайна ідуць **у апошні аўторак месяца** і паўтараюцца на наступным тыдні.

«Гартаем старонкі хрэстаматыі». Гэта перадачы для старэйшых класаў пачатковай школы. А вось іх праграма:

9 лютага. Вершы М. Багдановіча.

16 лютага. Інсцэніраванае апавяданне К. Чорнага «Насцечка».

23 лютага. Урывак з рамана І. Шамякіна «Крыніцы».

9 сакавіка. Я. Брыль — «Надпіс на зрубе».

16 сакавіка. Радыёкампазіцыя па вершах і паэмах П. Труса.

29 сакавіка. А. Кулакоўскі — «Наш Салігорск». Выступленне аўтара.

30 сакавіка. Вершы П. Глебкі.

6 красавіка. Лірыка Пімена Панчанкі.

13 красавіка. Беларуская прырода ў вершах М. Лужаніна.

20 красавіка. «Курган» Я. Купалы.

27 красавіка. Радыёкампазіцыя «Раніца паэта», прысвечаная Ф. Багушэвічу.

4 мая. «Дзяцінства час» Радыёгутарка пра дзіцячыя гады Я. Коласа.

11 мая. Інсцэніраванае апавяданне М. Лынькова «Андрэй Лятун».

«Для старшакласнікаў» — гэта цыкл літаратурных перадач для вучняў старэйшых класаў, які складаецца з фондавых і новых запісаў буйных радыётвораў. І так:

14 лютага. К. Крапіва — «Хто смяецца апошнім».

28 лютага. «Радзіма зямля, прынікнуў я к табе». Радыёкампазіцыя пра М. Багдановіча.

14 сакавіка. Ананімная паэма «Тарас на Парнасе» і «Энеіда навыварат».

28 сакавіка. Байкі К. Крапівы ў выкананні майстроў мастацкага слова.

11 красавіка. Я. Коласа «Соцкі падвёў».

25 красавіка. «Твой і мой сучаснік». Радыёкампазіцыя па творах пасляваеннай беларускай паэзіі.

16 мая. Інсцэніраваныя старонкі з рамана К. Чорнага «Трэцяе пакаленне».

30 мая. Я. Купала — «Раскіданае гняздо».

Радыёперадачы можна таксама наіграць на магнітафонную плёнку і яны будуць служыць як неабходны дапаможнік у навучанні беларускай мовы.

(ака)

Пачатак зроблены

Цікавую працу на пачатку новага года разгарнула павятовая камэнда гуфца ЗГП у Гайнаўцы.

Апрача традыцыйных навагодніх баляў для зухаў і гарцэраў, кулікаў, лыжных паходаў, вялікая ўвага звернута на агульнае развіццё моладзі і павышэнне яе палітэхнізацыі.

У адрозненне ад мінулых гадоў, у гэтым годзе будзе арганізавана (для большай урачыстасці) зборнае гарцэрскае абяцанне для ўступаючых з розных школ разам. Але перад абяцаннем будзе праведзена ваенная гульня з усімі вайсковымі правіламі. Арганізаваць ваенную гульню для гарцэраў узялася гайнаўская ЛОК. Яна дасць гарцэрам у выкарыстанне радыёстанцыю, нават петарды і сама будзе бараніць крэпасць, а гарцэры пойдуць у наступленне. Адным з найбольшых мерапрыемстваў гайнаўскага гарцэрства з'яўляецца падрыхтоўка да спецыяльнага конкурсу. Кожная школа, якая хоча прыняць удзел у гэтым конкурсе, павінна навязаць кантакт з адным з прадпрыемстваў Гайнаўшчыны. Большасць школ гэта ўжо зрабіла. Для прыкладу, падставовая школа № 2 — з тартаком, школа № 3 — з малачарняю, драўнінны тэхнікум — з тартаком і г. д. Моладзь за вызначаны час (2—3 месяцы) павінна дакладна пазнаёміцца з абраным прадпрыемствам. Спосабам на гэта могуць быць экскурсіі, спатканні з кіраўніцтвам, перадавікамі і г. д.

Закончыцца конкурс вялікай «згадуй-згадуляй». Прадстаўнікі кожнай са школ будуць адказваць на пастаўленыя пытанні аб працы прадпрыемстваў, іх прадукцыі, магчымасцях і вядомых на прадпрыемстве людзях.

Як бачым, планы 1966 г. і пачатак працы гайнаўскага гарцэрства вельмі цікавыя.

Жадаем як найлепшага іх выканання. (яч)

ПАШТОЎКА З ГАЙНАЎКІ

Цэнтр горада ў зімовую раніцу.

Адным сказам

А як жа! Першыя ад канца гэта: Гайнаўка — 20 месца, Сямяцічы — 19 месца, Бельск — 18 месца. Такія пазіцыі занялі гаспадары (вёсак) гэтых паветаў у месяцы снежні ў зборы на школы 1000-годдзя. Прычын тут не аналізуем.

*

23—24 студзеня ў Варшаве адбыўся Краёвы з'езд Таварыства прыяцеляў дзяцей. З Беласточчыны ўдзельнічала ў ім 30 дэлегатаў. Дэлегатам быў і наш журналіст Вера Леўчук.

*

Канец старога года — для Дубіч Царкоўных закончыўся значным культурным дасягненнем. Перад усім дзякуючы старшыні ПГРН Мікалаю Чыквіну паўстаў тут комплексны Грамадскі цэнтр культуры, пасля Кляшчэляў, другі ў Гайнаўскім павеце.

*

Пасля рамонту ў прыгожым Доме культуры ў Сямяцічах, недзе ў сакавіку, будзе ўведзена новая форма працы: т. зв. фільмовыя панядзелкі — высвятлянне асветных фільмаў. Праектар сямяціцкі ПДК атрымаў ад Аддзела культуры ПВРН у Беластоку.

*

Аж 50 грамад на Беластоцкай зямлі яшчэ не мае бібліятэк. Цяжкасці перад усім з памяшканнямі і тут заданне ў тварэнні культуры для ГРН-аў, якія, калі захочуць, і зорку з неба знімуць. (вл)

Мая гагатуха

ВАСІЛЁВА МАТІ
ПОШЛА ГОГОТАТІ,
А ВАСІЛЬ ЗА ЇЮ
КІНУВ ГОЛОВНЁЮ

(народная песенька з Бельшчыны)

Вы, зразумела, ведаеце, што такое гагатуха, што такое багаты вечар. Вы, мабыць, памятаеце з дзяцінства, або з недалёкага мінулага стол застаўлены шматлікімі смакавітымі стравамі, дванаццацю рознымі стравамі, як кажа стары звычай. А мо і зараз звычай гэты жывы ў вашай вёсцы?

Старым звычаем пасля вячэры моладзь высыпалася на вуліцу, высцялала саломаю дарогі ад закаханых хлопцаў да закаханых дзяўчат і тварыла розныя свавольствы: затыкала коміны ў хатах, малявала шыбы вокан цяжказмывальнай фарбай, пераносіла ад хлопцаў да дзяўчат калёсы, сані і ўсё, чаго не паспеў спратаць гаспадар, а нават тое, чаго спратаць не мог, як вароты.

Такім быў традыцыйны багаты вечар, вечар поўны нечаканасці, крыку і смеху, вечар неспакою для старэйшых, і таямнічай трывожнасці моладзі, якая магічнымі сродкамі прабавала заваражыць сваю будучыню, вечар развітання са старым годам напярэдадні Новага года.

*

Гагатуха мая — гагатуха журналіста. Журналісцкія дарогі і сцяжынкі снегам завеяла; коціцца ён туманамі праз распластаваныя прасторы палёў, віхрыцца над дарогаю, замяняючы яе ў непраходнае снежнае румовішча.

На дарозе трактар «спыхач» адзінока змагаецца са стыхіяй. Услед за ім аўтамашына Прадпрыемства эксплуатацыі дарог, у якой ваш рэпарцёр «курсуе» паміж Ялоўкай, Міхаловам, Гарадком.

Вось дабраліся мы да Міхалова — Нязбодкі — старой асады, якой насельніцтва ў большасці складаюць беларусы-праваслаўныя. Міхалова — звычайная вёска

Рэферую аб маладосці

На нядаўнім беластоцкім з'ездзе ЗМВ рабіўся я аграномам, тэхнікам і эканамістам. Абступілі мяне гэтыя спецыяльнасці, бы настаўнікі гультаяватага вучня. Прамовы агра - тэхніка - эканамічныя, і гаварылі іх ніякія настаўнікі, а ўсе малодшыя ад мяне або мае равеснікі. Усё роўна, як у пасляваеннай школе, у якой вусаты вучань жаніўся з настаўніцаю — кроў з малаком. Але тады, каб стаць добрым членам такой арганізацыі, як ЗМВ, даволі было мець адвагу няcці ў кішэні гранату на бандытаў. Цяпер мець адвагу — гэта не ўсё; цяпер трэба, каб «башка варыла». Бо справа не ў абароне жыцця свайго і другіх (другіх і свайго), але ў паляпшэнні яго.

А жыццё складаецца з дзяцінства, маладосці, сталасці і старасці. У наш час быць адважным, быць, перад усім, аграномам, тэхнікам і эканамістам трэба і ў дзяцінстве, і ў маладосці, і ў сталасці, і ў старасці.

Ці не смешна кажу?

Я гатоў бараніць сваю павагу, бараніць да ўпаду.

Дзяцінства — дзеці, школа; а ў школе майстэрня, а ў прышкольным агародзе доследныя загоны, а ў вучнёўскіх сумках кніжачкі СКО. Яны, тыя вучні, ужо як бы тэхнічкі, аграномчыкі... Смешнасць таго толькі з выгляду. Хто як хто, але член бацькоўскага камітэта школы не будзе з мяне смяяцца і не будзе па-хатняму зласлівіць, што дзіцячаю працаю хачу палепшыць жыццё краіны!?..

Дзяцінства — гэта пачатак чалавека. І дзяцінства галубім, даглядаем, забаўляем: галубяць бацькі, даглядае школа, забаўляе гарцэрская арганізацыя. А надта добра, калі ўсе — і бацькі, і школа, і гарцэрства — галубяць, даглядаюць, забаўляюць. Ого, надта добра!

Праходзіць час і наш чалавек (сямікласны аграномчык) вырастае на падабенства чалавека — ці нават агранома. У нашай хаце вырастае маладосць. Яна мае фанабэрлівы характар — маладосць часамі шмат траціць як гуляка. Траціць або коштам дзяцінства, або коштам сталасці (будучыні).

Ад маладосці залежыць!

Ідзе наша маладосць вучыцца далей, у горад — даглядае яе школа, забаўляе яе арганізацыя і наадварот — найчасцей, ЗМСаўская арганізацыя. А галубіць?..

Наша маладосць павандравала ў горад, але не ўся, дакладней кажучы, не ўсе.

Вось, маладосць у вёсцы.

Галубяць яе бацькі, забаўляе яе арганізацыя, найчасцей ЗМВ. Ці наадварот таксама бывае? Бывае. Аднак трэба памятаць, што бацькі — гэта часта і старасць. Гэта яны намагаюцца даглядаць нашу маладосць, як школа нашае дзяцінства. Па-свойму даглядаюць яны наследнікаў гаспадаркі.

Вёска — гэта перад усім, грамадства дарослых — сталых і старых — людзей. Маладосць — гэта другараднае ў вёсцы... і яе будучыня!

Маладосць сама сябе нецярплівіць, так, як дзіцяці нецярплівіцца быць вялікім, хаця такім, як брат Саша ў восьмым класе... Маладосці нецярплівіцца да сталасці, бо толькі сталасць рашае ва ўсім — у гаспадарцы, вёсцы, павеце, ваяводстве, дзяржаве, свеце. (Адно да старасці ніхто не нецярплівіцца). Маладосць асмяшае, крытыкуе цяперашнюю сталасць, будуе свой вобраз сталасці, будучай. Будуе ўпарта, з хуліганаватымі крайнасцямі: будуе і пераконваецца, што не ўмее будаваць — як дзіця хатку з пяску; зноў будуе, каб пераканацца, што ўсё-такі яшчэ не так умее...

Маладосць у буйнасці выгадоўвае дзівосную мешаніну: мешаніну амбіцый, магчымасцей і спосабаў, планаў і намераў, і яшчэ там чагосьці. А ўся гэта мешаніна вынікае, пераважна, з дзяцінства; з таго, якое было дзяцінства. І ў гэтай мешаніне безліч фатаграфій будучыні. Маладосць вечарамі збіраецца гуртамі, кожнаму прапануе тую ці іншую фатаграфію і кожны баіцца выцягнуць «Петруся».

Боязь родзіць няшчырасць.

Старшыня ваяводскай арганізацыі ЗМВ Крушнеўскі гаварыў на з'ездзе аб шчырасці. Шчырасць сама па сабе выхаваўчая, і ў ЗМВ не павінна быць выхавальнікаў і выхоўваемых. Мне здаецца, што аб шчырасці можна сказаць больш: шчырасць родзіць пазітыўнае дзеянне, якое з'яўляецца як бы яе інстынктам самазахавання. Усё іншае — п'янства, хуліганства, зласлівасць, сваркі, абыякавасць, бяздзейнасць — усё гэта вынік няшчырасці.

Гурток ЗМВ ці іншай арганізацыі вельмі многа зробіць для нашай маладосці, для справы шанавання нашай маладосці з боку дарослых і старых, калі ў гэтакім гуртку гаспадарыць шчырасць і сяброўская цеплыня, калі кожны гаворыць як думае — хаця і дурна думае — і ўшаноўваецца думку, ба, шчырасць!

ЗМВ — гэта шанц вясковай маладосці. Шанц тым большы, што часта балаганяць яе з усіх бакоў тысячныя бляскі сталасці. Мабыць, слова «шанц» тут не на месцы, бо справа не ў нейкай аказіі, але ў магчымасці збудавання дарогі свайго жыцця. Шчырасць не дазволіць чужою дарогаю ездзіць «на гапу».

Таму (трэба тут зразумець) Крушнеўскага гаворка на з'ездзе аб шчырасці прагучэла як сцверджанне, што зямля круціцца. З'ездаўская трыбуна з мікрафонам загудзела дзяўчацкімі і хлапцоўскімі прамовамі — добрымі і кепскімі — аб СПР-ах, ПР-ах, розных курсах, аб навучанні рамяства, аб вечаровых універсітэтах, святліцах, лекторах, кніжках, тэлевізарах — аб патрэбе новых школ. Кожная прамова сталася энцыклапедыяй патрэб вёскі — гаспадарскіх, тэхнічных, эканамічных; кожная прамова была аб сталасці — аб сталасці лепшай, чым цяперашняя.

Прамовы можна падзяліць на два гатункі: першы гатунак — гэта прамовы канкрэтныя, як я ўжо казаў, такія агра-тэхніка-эканамічныя; і другі гатунак (нешматлікі) — гэта прамовы ўзнёслыя, агульныя, дэкларатыўныя.

Вось перада мною з'езд: доўгія шарэнгі галоў. Яны рэагуюць на прамовы. Калі штосьці такое арга-тэхнічна-эканамічнае чуваць з трыбуны, старшыня з'езду не мае клопатаў з утрыманнем цішы на зале, запоўненай сотнямі дзяўчат і хлопцаў: яны слухаюць, бы на нейкай лекцыі, дзе можна павучыцца, выкарыстаць. Прамовы з другога гатунку, як нейкія чары, абуджаюць у дэлегатаў раптоўную ахвоту штосьці там ладзіць з дэлегаткамі. Усё роўна, як бы забыліся гэта зрабіць раней: хтосьці на залі праяўляе ініцыятыву ў навядзенні цішыні і пастуквае па бутэльцы з аранжадаю.

Трыбуна даступная, трыбуна гудзіць, бо на тым залежыць ЗМВ — гэтай арганізацыі будучыні вёскі.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Фота: Ян Мазурэк

У ТЭАТРЫ ІМЯ А. ВЯНГЕРКІ

ЧАЛАВЕК СМЕХУ

Такі загаловак слаўнага рамана Віктара Гюго пра дзіця ўкрадзенае бацькам (вялікаму і багатаму лорду Англіі) і акалечане ў такі спосаб, што твар яго заўсёды смяяўся.

Прагрэсіўны заходнегерманскі пісьменнік і драматург Гюнтэр Вейсенборн на канве рамана Гюго напісаў п'есу «Балада пра Чалавека смеху», якую ў студзені Беластоцкі тэатр паставіў у рэжысерыі І. Цывінскай-Адамскай.

Бунтаўнічая гэта рэч, бо якраз Вейсенборн выдабыў і ўзмоцніў грамадскі, бунтаўнічы характар рамантычнай кнігі Гюго. Чалавек смеху — Лёфтэр — Вейсенборна — гэта свядомы і непадкупны старонік простых людзей, якім на пераломе 17 і 18 стагоддзяў у Англіі нялёгка былося. Да лепшых сцэн у прадстаўленні я б залічыла сцэну ўкладання на плечы Чалавека смеху пэраўскага шкарлатнага халата і яго адзіны голас супраць павышэння пенсіі для яго каралеўскага вялічаства — мужа каралевы Анны. Тут лорд (Чалавек смеху) паднімае маску на твары. Бачым вечную патрасаючую грымасу. Палата шаноўных лордаў дрыжыць ад смеху... І словы Лёфтэра «Я нэндза... Я адвакат роспачы. Адкрываю перад вамі, пэры Англіі, вялікі сход народа...»

У п'есе выступаюць: Казімеж Баровец, Элеанора Савінская, Лідзія Максымовіч, Станіслаў Яшкроўскі, Яцэк Брык, Уладзімір Клапоцкі і іншыя. (вл)

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

За збожжа-мяшанкі (2)

Кожная мяшанка збожжавых кармоў, хоць і робіцца на аснове збожжавых прадуктаў, мае большую вартасць, чым драбленае зерне. Розніца заключаецца галоўным чынам у колькасцях бялкоў. Для прыкладу можна падаць, што ў кілаграме жыта ёсць 76,1 грама бялкоў, а ў ячменю — 82,8 гр. А высокабялковыя мяшанкі маюць амаль у два разы больш. Асабліва гэта мае значэнне пры птушкагадоўлі або для дойных кароў.

Іншы бок справы: у зерні збожжа мала вітамінаў, мінеральных соляў, мікраэлементаў. Усё гэта ёсць у мяшанках, якія складаюцца з некалькіх дзесяткаў кампанентаў. У гэтым выпадку ёсць поўны асартымент неабходных для жывёлы рэчываў.

Важнай добрай рысай мяшанак з'яўляецца тое, што ў іх склад уваходзяць кармы, якія жывёла асобна не вельмі хоча есці (напр., рапс) або рэдка ўжываемыя (напр. рыбная ці касцяная мука).

У 1950 годзе ў краіне выраблена 65 тыс. тон мяшанак збожжавых кармоў, а пяць гадоў пазней — 465 тыс. тон. У 1963 годзе мы ўжо мелі мільён тон. Пад канец пяцігодкі прадукцыя збожжавых мяшанак узрасце да 4 млн. тон. Наша ваяводства будзе магчы вырадукаваць на сваіх фабрыках 150 тыс. тон. мяшанак. Гэта заспакоіць нашы патрэбы толькі ў 30%.

Часта нам задаюць пытанне, ці мяшанкі, прызначаныя для кароў, можна даваць свінням, або мяшанкі для курэй — каровам. Рэцэпты мяшанак так зроблены, каб найлепш забяспечыць патрэбы адпаведнага віду жывёлы. Нават для кароў ёсць розныя мяшанкі, а іх склад залежыць ад узросту. Таму такая розніца паміж мяшанкамі «В» і «С» (розніца ў колькасці бялкоў). Вельмі шмат бялкоў маюць мяшанкі для птушкі.

Замяняць адны мяшанкі на другія не варта, а часам нават нельга. Напрыклад, у мяшанках для дарослых кароў ёсць мачавіна, якая патрэбна выключна жвачным. Калі даць мяшанку з мачавінай свінням, яна можа выклікаць атручэнне і смерць (у залежнасці ад колькасці мяшанкі). Як бачым, замяняць мяшанку «Т» на «В» у ніякім выпадку нельга.

Што ўваходзіць у склад мяшанак, якія выробляюцца ў нас? У 150 тыс. тон мяшанак, якія будуць выраблены ў нас ў апошнім годзе пяцігодкі, 65% складзе вотруб'е і драбленае зерне, 15% — драблены рапс, 5% касцяной мукі, 5% абястлушчанага малака, 1,5 кармавой крэйды, 1% кармавых дрожджаў. Рэшта, гэта соль, мікраэлементы, саладовыя парасткі, бульбяныя платкі і інш.

У нашым ваяводстве ёсць шанцы павелічэння вырабу мяшанак. Да гэтага можна выкарыстаць, напр., механічныя сушылкі, якія будуюцца на аб'екце Візна. Летам сушылкі будуць выкарыстоўвацца для сушэння травы, а зімой — для вырабу бульбяных платкаў.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

ЭТНАГРАФІЧНЫ КУТОК

Хата ў Парцаве, Бельскі павет.

Фота: Ул. Юзвюк

ў паняццях адміністрацыі, не з'яўляецца яно аднак вёскай у свядомасці яго жыхараў. І таму гагатуха тут не гагатуха — а «праваслаўны Сільвестр». Няма тут аднак нічога з перадсільвестравага руху, няма таксама нічога і з настрою гагатухі. Вецер пудзіць напралёт па пустых міхалоўскіх тратуарах туманы снегу, не сустракаючы жывой душы. Цырульнік абапёрся аб аконную раму, зморaны нудой глядзіць на пустую вуліцу, падкрэсліваючы агульную меланхолію міхалоўскага настрою. А кліентаў як няма, так няма.

А можа б так пад'ехаць у Гарадок? Паедзем.

У Гарадку заходжу ў Дом культуры, новы ён і прыгожы. У бібліятэцы Дома культуры бібліятэкарка толькі што закончыла пазычанні кніжак і цяпер на некалькі гадзін збіраецца да ўпарадкавання бібліятэкі. Пытаю, ці не крыўдна ёй сядзець у бібліятэцы, калі ў хаце гагатуха, багаты вечар.

Бібліятэкарцы не крыўдна. Ды яна і не думала аб тым. Зрэшты, у Гарадку ў сённяшні вечар шмат людзей працуе на фабрыцы і шмат будзе працаваць заўтра на праваслаўны Новы год. І таму, між іншым, ні сёння, ні заўтра не прадбачваецца ў Гарадку аніякай «забавы».

Некаторыя з моладзі адгулялі сваё наваголдзе 1 студзеня, асабліва хлопцы, з якіх многія выязджалі ў гэты дзень, каб пагуляць на агульнадзяржаўнага «Сільвестра». Для дзяўчат аднак гэта яшчэ перадсвяточныя пасты, не хочуць яны так рашуча ламаць старых звычаяў і ў большасці не спраўляюць ні праваслаўнага, ні агульнадзяржаўнага наваголдзя.

Заглядаю ў гарадоцкую кавярню. Зморaная доўгай працай афіцыянтка, знуджаныя доўгім сядзеннем наведвальнікі, нудна граюць у шахматы і вядуць нудныя размовы. Нехаця прыслухоўваюся. Праз шыпенне кіпячага чайніка сочацца назвы гарадоў: Варшава, Вроцлаў, Шчэцін. Бывалыя людзі. Што ім там гарадоцкая гагатуха! А можа б так зайсці ў «гасподу»?

У «гасподзе» як штодзень: падпітыя мужчыны п'юць цёплае піва з цукрам, голасна кашляюць і яшчэ галасней размаўляюць.

Раптам — ёсць!

Расчыніліся дзверы і ў «гасподу» ўкацілася горба пераапранутых у «Цыганоў» з памаляванымі на чырвона тварамі дзяцей. Убягаюць на сярэдзіну «гасподы» і пачынаюць спяваць. Няхітрыя словы, надзвычай простая мелодыя. Вымаю блакнот і запісваю:

На кургане
Стаялі цыгане
Ляляля, ляляля, ляляля.
Ты цыганка
Будзь мая каханка
Ляляля, ляляля, ляляля.

Атрымліваюць 5 злотых і выбягаюць. У «гасподзе» ўсё вяртаецца на папярэдняе месца.

І гэта ўсё. Ізноў снуюся па заснежанай вуліцы, шукаю слядоў старой шумлівай гагатухі.

За мною некалькі жанчын цягнецца невядома куды наперакор завеі, перада мною юнак у вайсковай форме, відаць у водпуску, стаіць ля панадворка. Жанчыны крычаць вайсковаму:

— Хадзі Віця з намі!

— Куды?

— На прыватку.

— Што за прыватка?

— Ну, гагатуха.

— Ага! Сёння ж Сільвестр, я і забыў.

Пакідаю гарадоцкія вуліцы і аддаляюся ў цемру студзеньскай ночы. Позна ўжо. Хутка пачнуць людзі вяртацца з мясцовай фабрыкі: праваслаўныя і каталікі, веруючыя і няверуючыя. Усе аднолькава змучаныя, усім аднолькава хочацца памыцца, ды легчы спаць. Толькі нямногія, вельмі нямногія маюць час і ахвоту спраўляць гагатуху.

Ул. ПАЎЛЮЧУК

БАР'ЕР НЕСУМЯШЧАЛЬНАСЦІ АДСТУПАЕ

Неяк у друку прамільгнула паведамленне аб тым, што ў Эквадоры была зроблена спроба перасадзіць цяжкапараненаму мараку руку ад трупа. Аднак праз тры тыдні падсаджаную канечнасць прыйшлося ампутаваць.

Гэты выпадак успомніўся мне пасля наведання лабараторыі па перасадцы органаў і тканак пры І-м Маскоўскім медыцынскім інстытуце імя Сечанава. У Савецкім Саюзе многа робіцца ў напрамку рэплантацыі (прыжыўлення) адарваных канечнасцей. У мінулым годзе, напрыклад, удалося прыжывіць аднаму з пацярпеўшых кісць яго ўласнай рукі. Я ведаў таксама пра бліскучыя доследы Уладзіміра Дземіхава і таму не спадзяваўся ўбачыць тут новае. Аднак мая думка была хутка абвергнута.

Тлумачэнні даваў намеснік загадчыка лабараторыі прафесар Ігар Кірпатоўскі. Абход мы пачалі з «пасля аперацыйнай палаты».

Цяпер тут знаходзяцца сабакі, і кожны з іх — прадмет гордасці супрацоўнікаў лабараторыі. Аднаму з сабак на трэцім месяцы пасля нараджэння была пераліта кроў ад сабакі-донара, а праз два гады была перасаджана нырка ад таго ж сабакі. Аказваецца, што такая папярэдняя падрыхтоўка садзейнічае паспяховаму прыжыўленню перасаджанага органа.

Побач сабака, у якога больш як год назад зроблена рэплантацыя задняй лапы. Пасля адсячэння лапа знаходзілася ў халадзільніку на працягу паўтары гадзіны. Цяпер жывёла свабодна карыстаецца прыжыўленай канечнасцю.

І, нарэшце, Ліска — невялікі рыжы сабачка з вострай мордачкай. Чатыры месяцы назад яму ад другога сабакі быў пасаджаны сегмент тонкай кішкі даўжынёй 10 сантыметраў разам з лімфатычным вузлом. Яго падсадзілі пад скуру на шыю жывёліне, а сасуды ўключылі ў кровазварот Ліскі. Абодва канцы кішкі былі выведзены наверх у выглядзе свішчоў. Гэта дазволіла вывучаць састаў кішэчнага соку, ферменты, назіраць за скарачэннямі кішэчнай сценкі, браць зрэзы для гісталагічных даследванняў. Цяпер Ліска, як і да аперацыі, жвавы, вясёлы і добра есць.

У лабараторыі па перасадцы органаў і тканак крок за крокам вывучаюць спосабы барацьбы з тканкавай несумяшчальнасцю і пераадолення парушэнняў кровазабеспячэння органа ў працэсе яго перасадкі.

Сярод многіх праблем перасадкі органаў адна з найбольш складаных — пераадоленне тканкавай несумяшчальнасці. Доследы паказваюць, што з гэтым бар'ерам можна змагацца. У прыватнасці, вывучаецца выкарыстанне хімічных прэпаратаў, іянізуючага абпраменьвання, а таксама ўвядзення вялікіх дозаў крыві, клетак селязёнкі і лімфатычных вузлоў, коснага мозгу.

Дослед з Ліскай цікавы тым, што адразу ж пасля аперацыі яму пачалі ўводзіць добра вядомыя і ўжываемыя ў клініках пры цэлым радзе захворванняў прэпараты 6-меркаптапурын і прэднізалон. Яны перашкаджалі выпрацоўцы антыцел і дазволілі пераадолець тканкавую несумяшчальнасць.

Цяпер хірургі хочуць перасадзіць кішку непасрэдна ў брушную поласць, замясціўшы выдалены адрэзак кішкі. Канчатковая мэта даследванняў — перадаць новыя метады ў клініку. Перспектывы вельмі прывабныя: можна будзе радыкальным чынам змагацца з такімі цяжкімі станамі, як кішэчная непраходнасць, татальны заварот кішак і іншыя захворванні. А пакуль лабараторыя ў цесным кантакце з кафедрай аператыўнай хірургіі Універсітэта дружбы народаў імя Лумумбы працягвае накопліваць вопыт для будучых аперацый.

ФРЫДРЫХ САБІТАЎ
(АДН)

ПАМЯЦІ ГЕРОЯЎ

Адна з найбольшых бітваў ІІ сусветнай вайны была праведзена ў Сталінградзе. Воіны Савецкай Арміі баранілі кожнага дома, кожнай вуліцы — нават тады, калі горад быў у полымі. Жменька салдат, якая баранілася ў «Доме Паўлава», пераважыла шалю перамогі на савецкі бок.

Пасля вайны, калі прыступілі да адбудовы Сталінграда, зрэканструявалі таксама дом абаронцаў.

З'яўляецца ён помнікам салдацкай славы і геройства.

Нядаўна была адкрыта мануметальная пліта з прозвішчамі загінуўшых герояў і рэльефам, які прадстаўляе сімвалічную ваенную сцэну.

На здымку: Пліта прысвечаная геройскай абароне «Дома Паўлава» ў Волгаградзе. Фота: ЦАФ

З ІІІ СВЕТУ

ІНДЫЯ

Шматмільённая сельскагаспадарчая Індыя — краіна, якая адносіцца да слаба развітых дзяржаў ІІІ Свету. Апошняя доўгатрывалая засуха знішчыла ўраджай на тысячах гектараў зямлі ў многіх правінцыях краіны. Насельніцтва Індыі церпіць голад. Існуе небяспека распаўсюджвання эпідэміі і інфекцыйных хвароб.

На здымку: Дзеці адной з пачатковых школ у час перапынку чакаюць у чарзе на «свой кубак вады» для мыцця рук.

Фота: ЦАФ

З УСЯГО СВЕТУ

ПРЫШЫЛІ ЯЗЫК

Рэдкую аперацыю зрабіў нядаўна італьянскі хірург Марыо Марыці. Яму прыйшлося прышываць пацыенту язык, які той адкусіў пры аўтамабільнай катастрофе. Язык быў знойдзен сярод абломкаў машыны. Аперацыя прайшла паспяхова. Праз тры тыдні пацыент ужо даволі выразна гаварыў.

ХТО МАЦНЕЙШЫ?

Нядаўна паблізу канадскага ўзбярэжжа Атлантыкі французскі тарпеданосец на поўным хаду стукнуўся з кітом. Ад удару разышліся швы ў браніраванай абшыўцы судна. Прыйшлося паслаць у эфір сігнал бедства. Цікава, што кіт абышоўся лёгкім спалохам.

ВЫБУХ НА ПОШЦЕ

Дзевяцігадовая італьянка Гізела Пеліцоры ў пісьме да свайго знаёмага ў Францыі паклала некалькі пакецікаў з папяровымі пістонамі для дзіцячага рэвальвера. Калі паштовы служачы паспрабаваў адштэмпляваць канверт, грымнуў выбух. Пацярпеўшых, праўда, не было, але ўсё ж у паштовых правілах з'явіўся пункт, які забараняе такія ўкладанні ў пісьмы.

Канікулы заходнегерманскіх школьнікаў

Падчас канікулаў камандзіры заходнегерманскага бундэсвера запрасілі многіх школьнікаў да сябе ў госці. Як праводзілі яны там час, відаць на здымках. Уважна ім прыгледзьцеся. Прыпамінаюцца апошнія дні гітлераўскага рэйха, калі на фронт пасылалі дзяцей. Цяпер заходнегерманскія рэваншысты таксама намагаюцца свае захопніцкія ідэі прысвоіць самым маладшым грамадзянам краіны.

Пасля гэтых «канікул» саплякі заяўлялі, што яны ахвотна будуць страляць да рускіх. (вр)

Фота: «Штэрн»

• Аляксей Карпюк •

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Само сабой выходзіць, што трэба ісці да солтысавага дома. Каторы Тарноўскага, не трэба пытацца, туды сыпанулі юркія хлапчукі. Солтыс сустракае нас на падворку і аж расплываецца ад гасціннасці, запрашае:

— Эсэн! Самагонка? Айер? Бутэр? Бітэ нах гаўзэ!

— Што ж, можна і зайсці! — развяжае Косця.

Азіраюся. Два дзядзькі са зброяй тырчаць на бруку. Паміж імі — пакорна апусціўшы галаву, з-пад лоба зыркае людзям пад ногі набычаны Мішка. Паказваю на мурог, і Міша сядае туды, апіраецца плячыма аб плот — рэдкі, нізкі, праз яго відаць усё навокал.

— Ду гір, унд ду — гір! — тыкаю пальцам.

Вартаўнікі спыняюцца паабапал Мішкі.

Кідаю вокам уздоўж вуліцы. Усё выглядае мірна. Збягаюцца прагныя да сенсацыі людзі. Сашка спакойна заходзіць у дом. Косця знікае ў сенях. Падаюся туды і я.

— Сядайце, сядайце! — мітусіцца солтыс, расстаўляе вакол стала зэдлікі, выцірае іх палой кажуха. На ім ужо чорныя порткі.

— Добрэ! — Косця агірачвае зэдлік, прыстаўляе да сцяны аўтамат. Ля яго мосціцца Сашка.

У пабеленай чысценькай пліце ўжо весела гараць трэскі. Ахайная і таўставатая татарка на патэльню выпускае яйкі. Робіць гэта спраўна, спакойна. Наогул стварае ўражанне прыемнай, чыстаплотнай кабеціны.

— Сядайце! — звяртаецца да мяне Тарноўскі, ставіць на стол бутэльку самагонкі, бразгае жменю відэльцаў.

176

Сашка спакойна выбірае сабе відэлец. Косця разглядае на святло бутэльку. Злую: мы сюды прыйшлі наядацца? Трэба як найхутчэй канчаць і змывацца! Але канчаць — забіць гэтага чалавека! Зноў азіраюся.

За акном цудоўнае надвор'е. Жонка Тарноўскага бліскае залатымі зубамі. На падлозе, дзе ад шыбаў ляжаць сярэбраныя квадраты сонца, дурэе пушыстае кацяня з ружовым роцікам і цукровымі зубкамі. Супроць мяне на выскабленыя да жывога дрэва край стала локцямі наваліўся солтыс. З ім расправіцца трэба мне, камандзіру. Вось так узяць ды забіць цяпер дзядзьку, які гасцінна ўсміхаецца?

Тым часам хлопцы бяруцца за ежу. У шклянкі булькае вадкасць.

— Хопіць! — зусім спакойным голасам спыняе солтыса Сашка.

— І мне хопіць, — бурчыць Косця. — Собі, собі налівай, стары хрін, не хітруй!

А ў мяне пачынаюць дробненька выстукваць зубы. Зайздрошчу сябрам.

Са двара ўвальваецца нейкі прыгажун у святочным касцюме. Лоб, шчокі і шыя чалавека, быццам вымазаны глінай, загарэлыя. Ад чалавека вее здароўем і бадзёрасцю: адразу відаць — весяльчак. Незнаёмы кланяецца і роблена ўсміхаецца.

— Дзе вы такога бандыта падлавілі? — па-панібрацку звяртаецца да Косці і Сашкі.

— У лісі, поганэц, ховався! — тлумачыць Косця з поўным ротам.

— Ты ба-ачыш, сво-олач! — у тон дзівіцца дзядзька.

— Там яшчэ ёсць не адзін, толькі не надта хацелася лазіць! — выхваляецца Сашка.

— Е-е-е! — падхопліваe чалавек. — Нашы сёння ў Скрабляцкім лесе разграмілі банду, мо чулі? Здо-орава іх накрылі! Ваш мо ад іх адбіўся?

Косця з Сашкам маўчаць. Перад намі — адзін з тых, якія так і круцяцца ля дармовай выпіўкі.

177

— А цяпер вам! — солтыс напаўняе мне шклянку, уважліва глядзіць сабе на выцягнутую праз стол руку з бутлем.

— На-айн! — пярэчу.

Пры арганізацыі атрада я атруціў арганізм, мне з тыдзень балела вантроба. Тады даў сабе слова больш ніколі не браць самагонкі ў рот. Але сядзець тут і глядзець больш немагчыма. Кажу па-нямецку да Сашкі:

— Выйду, пагляджу, мо нашы з лесу ідуць!

— Па-ане, пі-іце! — моліць солтыс са шчырай крыўдай у голасе.

— Ты його нэ чопай. Він у нас сь панского роду, нэ пье цього...

— Яму лікё-оры розныя, шампанскія падавай! — паслужліва набіваецца да кампаніі мужчына.

— Няхай ідзе сабе, чорт яго бяры, табе што? — крычыць на солтыса Сашка.

— Нам болей будзе!

— Немцы маюць панскія страўнікі, — памагае загарэлы. — Гэта не тое, што ў нашага брата мужыка: жывот і жабу і калючы дрот — усё сажрот, га-га-га-га!

Чалавеча, ішоў бы ты лепш дахаты, чаго тут табе трэба?..

Ля плота згрудзіліся людзі. Мужчыны і жанчыны павыцягвалі шыі, адзін праз другога заглядаюць туды, дзе ў цэнтры кола сядзіць невідочны мне Міша. Хлопчыкі нават пазалазілі на плот, на дрэвы. На мяне ніхто не звяртае ўвагі. Набычаны, слухаю.

— Ах, бо-ожанька, якія малады!

Ух, нягодніца, усыпаць табе за гэта як след!

— І трэба ж з такіх год падацца ў воўчую шкуру, толькі падумайце, людзі!

Усе вы хрыстапрадаўцы!

— Сыноочак, табе сама жыць. Цябе застрэляць, як аман у пацеры. Лепш уцякай ад іх, сынок!

— Як выедзеце за вёску на могілкі, так і бяжы!

Вось табе і раз!

— Уцякай, мо пашанцуе!

— Многія адтуль уцяклі!

Ужо здаецца, што я сярод нашых, страшаўскіх, жанчын. Ледзь прымушаю сябе іграць камедыю далей.

178

ТРЫБУНА чытачоў

Гурток БГКТ у Ласінцы

Два гады таму ў Ласінцы быў утвораны гурток БГКТ. Яго дзейнасць была кароткая. Толькі пачаў брацца за працу, а моладзь, як на грэх, раз'ехалася, хто куды. Некаторыя вучыцца, некаторыя на работу. Цяпер ізноў рашылі ўтварыць новы гурток БГКТ. Старшынёй выбралі кіраўніка школы Сяргея Бароўскага, намеснікам старшыні — бібліятэкара Міколу Астапчука, сакратаром — Валодзю Мінко. Гурток лічыць 18 асоб. Усе члены абавязаліся ўладзіць складчыны да 1 лютага.

Члены супольна апрацоўваюць матэрыялы да пастаноўкі. Рэпетыцыі праводзяцца ў школе, часам і ў клубе, тры разы на тыдзень. Першы раз са сваёй праграмай выступіў у сваёй вёсцы 9 студзеня. Праграму трэба ацаніць на даволі багатую. Было многа вершаў, гумараў, песень, скетчаў, былі частушкі і п'еса «Суд» Ул. Галубка. Гледачоў было многа, якія прыбылі з суседніх вёсак. Да найбольш цікавых самадзейнікаў трэба залічыць Міколу Анікіюка, Янку Плеву, гарманіста Валодзю Мінка, Надзю Станько, Міколу Астапчука, Міколу Беразаўца.

Цяпер гурток думае паехаць у Трасцянку, Нарву, Дубіны, Крывец. Члены забавязаліся наладзіць памяшканне да рэпетыцый, купіць новую куртыну і ўборы. Вясною думаюць паехаць у Закапанэ. Цяпер ужо пачынаюць апрацоўваць новыя пастаноўкі. **Мікола Ялінік**

Каток у Міхалове

Пры падставовай школе і агульнаадукацыйным ліцэі ў Міхалове наладжана штучны каток. Паліваюць яго вучні. Цяпер дзеці не шукаюць месца на вуліцы, але з канькамі і хакейнымі клюкамі (зрабілі самі) ідуць на каток. Тут гуляюць у хакей. А раней чапляліся за сані. Заўсёды пагражала ім калецтва. Нядаўна ў Геранімаве двое дзяцей утапілася. Коўзаліся па тонкім лёдзе. Усе школы павінны арганізаваць штучныя каткі.

Уладзімір Азябла
Пянькі

НАВАГОДНЯЯ ЁЛКА

14 студзеня ў Дубічах Царкоўных у памяшканні святліцы адбылася навагодняя ёлка. Урачыстасць — Новага года адкрыла кіраўнік школы Марыя Вольская. Пасля на сцэне выступалі вучні, дэкламавалі яны беларускія, рускія і польскія вершы, спявалі розныя песні. Яны выступалі таксама з кароткімі гумарыстычнымі сцэнкамі.

Дзедам Марозам быў Мікола Чыквін, які дасканала справіўся са сваёй роляй. Урачыстасць, на якую прыбыло многа бацькоў, закончылася забавай для школьнікаў. На акардэоне іграў Іван Семянюк.

Мікалай Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

У РЭДАКЦЫЮ

Szanowny Panie Redaktorze

W numerze świątecznym Tygodnika 26.XII.1965 r. zamieszczona została notatka dotycząca występu w koncercie Orkiestry Mandolinistów „Polskiego Radia" p.d. Edwarda Ciukszy tenora Michała Zabejdy Sumickiego. Autor notatki wysunął sugestię, jakoby „Polskie Radio" skorzystało z nagrań tego śpiewaka dokonanych w „Polskich Nagraniach". Wniosek ten nie jest słuszny, ponieważ w czasie swego pobytu w Polsce Michał Zabejda Sumicki nagrał archiwalnie te same pieśni w studio Rozgłośni „Polskiego Radia" w Łodzi.

Cieszy nas wysoka ocena jakości naszych nagrań jednakże pragniemy podkreślić, że w koncertach naszych orkiestr nie korzystamy z żadnych innych nagrań.

Łączymy wyrazy szacunku.

Redaktor Odpowiedzialny
(mgr Zygmunt Gzella)

Брава, камітэт

Бацькоўскі камітэт пры школе ў Райску мае значныя дасягненні. Ён дапамог арганізаваць праблемны курс беларускай мовы і літаратуры, а таксама многа прывёз для школы жвіру. Чаму камітэт добра працуе? Таму, што яго старшыня Грыша Дамброўскі добры арганізатар. Ён заўсёды першы. Трэба жвір вазіць, ён там. Трэба на праблемны курс, ён тут жа. Трэба пастаноўку сыграць, ён артыст. Не хапае ў хоры мужчынскіх галасоў, ён харыст.

Ахвярна працуюць і другія камітэтчыкі, напрыклад, Мікалай Хаманюк, Аляксандр Мікалаюк, Сымон і Грыша Федарукі, Місюк, Пстыга.

15 студзеня ў райскай школе была ёлка. Школа падрыхтавала багатую мастацкую частку. Многа працы ўлажылі вучні, настаўнікі і камітэт. Мастацкая частка адбылася на новай сцэне, якую зрабілі члены камітэта. Камітэт купіў куртыну і наняў музыканта. Бацькі нават узялі ўдзел у мастацкай частцы. «Добра спяваюць і танцуюць нашы дзеці, але не горш і мы», — гаварылі бацькі. Праўда, гэтым разам бацькі на сцэне не танцавалі. Спадзяемся, што ў наступны раз яны прымуць удзел і ў танцах.

Усе былі задаволены і шчаслівы. Спявалі, танцавалі, весяліліся.

Уладзімір Зубко

Весела і культурна

Гарадскі аддзел БГКТ у Гайнаўцы сарганізаваў у суботу, 15 студзеня г. г. у памяшканні Дома настаўніка ўрачыстыя карнавальныя танцы. На танцы прыйшлі запрошаныя госці, дзеячы вясковых самадзейных гурткоў і драмгурткоў, члены і сімпатыкі БГКТ. Было звыш 120 асоб. І так, народнае гулянне пры навагодняй ёлцы і ў прыемна ўпрыгожаней зале Дома настаўніка працягвалася ад 8-ай гадзіны вечара да самага рання наступнага дня. Удзельнікі забавы весела і культурна правялі час у танцы, пры «малой чорнай», ці традыцыйнай чарцы. Яны вельмі задаволены (гайнаўчане і моладзь з аддалеглых беларускіх вёсак) з культурнага мерапрыемства, якога ініцыятарам быў гарадскі аддзел БГКТ.

Важна, што пры такой нагодзе аддзел наладзіў адкрытую выстаўку кніжак выданняў ГП БГКТ як: «Мой родны кут», «Беларускі каляндар 1966», літаратурны альманах «Белавежа». Шмат з іх закупілі вясковыя дзеячы БГКТ.

Янка Цялушэцкі

КІНО

Праграма
на 8—13. II. 1966 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Wiatr ucichł przed świtem" (jugosł.), 8—9. „Wojenna przyjaźń" (węgierski). 10—11. „Ojciec żołnierza" (radz.), 12—13.

Кляшчэлі
„Holenderska przygoda" (angielski), 8—9. „Ballada o dziewczynie" (wietnamski). 10—11. „Gładka skóra" (franc.), 12—13.

Дубіны
„Mansarda" (polski), „Irena do domu" (polski), 12—13.

Нарва
„Człowiek zza biurka" (włoski), „Judex albo zbrodnia ukarana" (franc.), 9—13.

Нараўка
„Nieletni świadek" (angl.), „Pięciu" (polski), 9—13.

Чыжы
„Car Kałojan" (bułg.), „Ruda Julka" (franc.), 9—13.

Дубічы Царкоўныя
„Prawo i pięść" (polski), 9—13.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Орля
„Drugi brzeg" (polski), „Czapajew" (radz.), 9—13.

Райск
„Szczęściarz Antoni" (polski), „Człowiek, który wątpi" (radziecki), 9—13.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Okres próbny" (radz.) „Salto" (polski), 9—13.

Міхалова
„Susza" (brazylijski), 8—9. „Torreador" (meksykański), 10—11. „Człowiek, który zabił Liberty Walancea" (USA), 12—13.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Wieczór trzech króli" (radziecki), 8—9. „Okres próbny" (radz.), 10—11. „Premiera odwołana" (NRD), 12—13.

Мілейчыцы
„Drzwi stoją otworem" (jugosłowiański 8—9. „Manekin Pis" (holenderski), 10—11. „Był sobie dziad i baba" (radz.), 12—13.

Сардэчныя тайны

ДАРАГОЕ СЭРЦАЙКА!

Маю 19 год. Пакахала я С., калі яшчэ вучыўся ў сярэдняй школе. Ён сябраваў з маёй сяброўкай Ленай і са мною. Аднак з Ленай сустракаўся часцей. Я перажывала моцна, што С. больш кахае Ленку чымсьці мяне. Таму я пачала дружыць з М. Калі С. ішоў вечарам да Ленкі, тады да мяне прыходзіў М. Калі С. вяртаўся ад Лены, заходзіў да мяне, хацеў, каб М. ішоў дамоў, а ён застанецца трохі і пасядзіць яшчэ са мною. Я пачала тады яшчэ больш і часцей сустракацца з М., каб зрабіць на злосць для С. Цяпер С. працуе ў Сямяціцкім павеце. Піша лісты да Ленкі, а да мяне не. Аднак распытае сваіх сябровак, з кім я сябрую. Не ведаю, што рабіць. Ці далей хадзіць з М., ці пакінуць? Я з ім сябрую толькі так, проста для зайздрасці для С. Бо М. мне на падабаецца зусім. А С. мне вельмі падабаецца. Нераз, калі сустрэнуся з С., то ён гаворыць, што яму Ленка нічога не абыходзіць, што ён яе не кахае, от, прыходзіць да яе абы прыходзіць. Бацькі С. таксама не дазваляюць жаніцца з Ленкай. Ужо даўжэйшы час, як С. не было дома. Парай Сэрцайка, што рабіць, калі ён прыедзе, як паступіць? Калі ён да мяне прыйдзе, ці прыкінуцца, што яго ўвогуле не ведаю, ці палічыць яго нароўні з іншымі маімі сябрамі? Чакаю тваёй хуткай парады.

Лёля
з Гайнаўкі

Дарагая Лёля!

Шкада, што ты не напісала, колькі мае год «ваш» С. Бо мяне здзівіла б, калі б гэта быў старэйшы хлапец і «кахаў» адразу дзве дзяўчыны. Гэта ж немагчыма. Аднак з лісту лічу, што ён ужо не такі ж маладзенькі, калі ўжо працуе і скончыў сярэднюю школу. Відаць С. не з'яўляецца сур'ёзным хлопцам і напэўна не кахае вас абедзвюх, проста мо і адна і другая трохі падабаецеся яму, але не можа выбраць, якая лепш падабаецца. Таму і такі вывад, што ён ніводнай з вас не кахае. А мо лічыць вас лепшымі сяброўкамі, а не нарачонымі, а вы самыя дрэнна яго зразумелі? Раю не пераймацца, а калі прыедзе, дык адносіцца да яго так, як да ўсіх сваіх сяброў. Гэта будзе найлепш. А не раю далей зводзіць М., калі ён табе не падабаецца. Ён жа ж таксама можа перажываць праз цябе, Лёля, як ты праз С. Аб гэтым трэба памятаць.

СЭРЦАЙКА

Вясёлы клуб

20. XII. 1965 г. у Масеве адкрыўся клуб друку і кніжкі. Вечарамі цяпер сюды прыходзіць многа людзей, старых і моладзі. Пры клубе таксама працуе ЗМВ. Нядаўна маладзёжны гурток выступіў на сцэне Масева I. Прыемна было паглядзець так цікавую праграму. Многа было гумару, сцэнак, песень. Усім кіраваў малады Е. Скепка. Цікава ім, але аднак паказалі свой спрыт. Можна браць прыклад з масеўскай моладзі.

Ян Леўша
Масева I

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie —14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458 Błtk C-3.

Наском бота піхаю брамку, узыходжу на брук. Скрозь каменні папраступалі ўжо далікатныя язычкі траўкі, імі ласуюцца куры. Ляніва лазяць парасяты, блытаецца цяля з кончыкам сухой пупавіны. За амшэлымі штакецінамі цягнуцца з зямлі пікі маладой крапіўкі, вяргінь. Упэўнены, тут усё выглядала дакладна гэтак сама на працягу трыццаці год пры ўсіх васьмі - дзевяці ўладах.

Кузня. На іржавых плугах сядзяць сабе мужчыны, кураць, з-пад лоба зыркаюць на мяне. Ля плота — высокі топаль. У камень убіты здаровы гак, на ім вісіць кавалак рэйкі. Ага, у яе сёння ноччу вартаўнікі білі, склікалі сваю ўзброеную банду!.. Пад топалем дзве дзеўкі. Выразна чую:

— Які чысты, панскі немец...

— А малады-ы, прыго-ожы. Як на ім спрытна ляжыць адзенне...

— Цёмна-ру-усы...

Зараз я вам пакажу немца!.. Са злосцю заварочваю назад. Цяпер змагу выканаць тое, з-за чаго мы ішлі ў Каўняны!..

На кухні нічога не змянілася. Хлопцы ва ўсю аплятаюць ячню са скваркамі. Разам з імі завіхаецца над талеркай незнаёмы і адчувае сябе нібы сярод сваіх. Акліматызаваўся!..

Солтыс вырывае з-пад жонкі зэдаль, махае па ім рукавом, для большай пэўнасці яшчэ дзьме на яго, падстаўляе:

— Біттэ зі-ітцэн зіх! Біт-тэ э-эсэн, дрынкен!

Маёй злосці хопіць толькі, каб даць яму ў морду. Што рабіць? Саджуся. Дзеравянай рукой бяру відэлец, пару ў бялок, падношу да рота, праглынуць не магу. Тарноўскі клапоціцца, чым мяне забавіць.

— Пане, хадзіце сюды! — маніць пальцам.

Відаць, хоча нешта сказаць па сакрэту, нахіляюся. Але ён устае, накіроўваецца да дзвярэй. Іду за ім.

Да солтысавага дома пад'язджае фурманка. Малады мужчына прывязвае да плота лейцы. Сядзенне воза заслана чырвоным саматканым дыванам, на ім ляжыць дзесяці-зарадак «СВТ».

179

— Васі-іль, ты ж нічога не еў! На, вазьмі з сабой! — піхае яму ў рукі маладзіца вузялок.

— Адстань! — адмахваецца фурман. — Вярнуся з Крынак, паем!

За фурманкай топчацца чалавек пятнаццаць узброеных мужыкоў. Энергічны хударлявы мужчына, убачыўшы мяне, прарэзліва камандуе:

— У дзве шарэнгі ста-анаві-ісь! — і дадае на нямецкі лад: — Але шнэль, рук-цук!

Няўклюдныя сяляне нязграбна трымаюць кулямёты і аўтаматы, з панурай насцярожнасцю зыркаюць на мяне, ляніва выстройваюцца. Няўжо гэтыя дзядзькі сёння ноччу забілі траіх нашых?

— Хадзіце сюды! — заве солтыс.

Выходзім на агародчык. Там стаяць чатыры вуллі ля кустоў бэзу. Чарнее скапаная на расаду зямля. У адным месцы жаўцее капец пяску — невялічкі, нібы пад ім яма з морквай ці буракамі. Солтыс узлазіць на капец, уздыхае, як бы збіраецца жаліцца, як яму цяжка жыць. Яго грудзі цяпер на ўзроўні маіх. З цікавасцю ўзіраюся на солтыса. Згорбленая гадамі фігура. Вочы і твар звычайнага селяніна. На непакрытай галаве кароткі вожык з мясцінкамі сівых валасінак дакладна нібы ў майго бацькі — жорсткі, густы, бліскучы ад сакавітасці. Дзядзька ўздыхае і лезе за пазуху расхрыстанага кажуха. Адтуль дастае ржавы наган.

— О-о-о, вундэрбар! Русіш?

Тарноўскі падае. Ад хвалявання ўздрыгвае мая рука, гэта мяне выдае. У яго вачах з'яўляецца страх, каб не адабралі. Толькі паспяваю ўзважыць рэвальвер на далоні, як ён адбірае. Не выказваю ахвоты разглядаць наган яшчэ раз, і солтыс супакойваецца. Зноў уздыхае, тыкае ствалом уніз, прытопвае чаравікам пясок, даверліва прызнаецца:

— Во, гэтым наганам і сваёй рукою нядаўна тут аднаго бальшавіка ўкакошыў!

Бо-ожа, выхваляецца, што застрэліў нашага Васю, якога з Вайцяхоўскім пасылалі сюды! Секунду знаходжуся пад уражаннем прызнання гэтай пачвары. Ва мне пачынаецца лютая злосць. Скідаю з пляча аўтамат.

180

— Што вы, пане, нэ-эй!

У солтысавых вачах з'яўляецца жах. Тарноўскі выпускае наган, хоча адхіліць мой ствол, але не паспявае. Чарга пырскае яму ў жывот, парахавыя газы з сілай кідаюць яго аб зямлю.

— Нэ-эй! Я не-е, пане! — нейкім падабрэлым галасам, хутка і перарывіста ўдыхаючы паветра, просіць ён і стараецца злавіць за канец аўтамата.

Я паспешліва і нецярпліва прыстаўляю ствол да яго галавы. Другая чарга вылятае ўжо не з аўтамата, а недзе з маёй душы і зносіць яму чэрап, распырсквае мазгі. Солтыс выцягваецца, замірае.

Выбягаю на двор перад домам. Людзі шарахаюцца ва ўсе бакі. Мішка ўжо ў адной руцэ трымае дзесяцізарадку, у другой — кулямёт, вартаўнікі стаяць ля яго ног ракам, засланілі рукамі твары. Дзынькаюць шыбы. Сарваўшы раму з акна, выскоквае солтысава жонка, ломіць плот, нясецца па вуліцы.

У сенях мітусіцца Кардаш. Ля фурманкі ляжыць мёртвы фурман, якога нядаўна жонка называла Васілём. За фурманкай тырчаць абалдзелыя шарэнгі людзей. Іхні камандзір выцягнуў шыю, глядзіць на мяне і здзіўлена моргае вачыма. Яны яшчэ нічога не разумеюць, не даць апамятацца! Падлятаю да шарэнгаў, тыкаю ствалом перад сабой, крычу:

— Зносіць сюды зброю! Але хутка, чорт вас пабяры! Ану, бягом марш! Шнэль!

Яны паспешліва кідаюць мне пад ногі ўсё, што маюць, затым вяртаюцца на месцы, кожны хоча схавацца за плечы другога, і збіваюцца ў натоўп пад плотам. Калі апошняя вінтоўка кладзецца на брук, аб'яўляю, хто мы такія. Ачмурэлыя людзі толькі лыпаюць здзіўленымі вачыма, не рухаюцца з месц. Я ўсё гавару. Гэта першая мая прамова ў жыцці. Відаць, ніколі ні да таго, ні пасля так я не лаяўся. Усё, што ва мне накіпела, вылілася ў словы сакавітай лаянкі, яны здаюцца мне вельмі дарэчы. Потым не мог успомніць ні аднай фразы з таго, што крычаў, але, хто слухаў, казаў: прамова атрымалася пераканальнай.

ПРАЦЯГ БУДЗЕ

181

У ПАЛІКЛІНІЦЫ

На вуліцы як бы ўсе людзі здаровыя, а ў паліклініцы тлум народу, і хваробы ў кожнага розныя.

— Ды ты, каханая, забылася, што сёння тарговы дзень.

— Хочаш сказаць: прыехалі людзі прадаваць свае хваробы?

— На таргу ўправіліся са сваімі справамі, і каму трэба, прыйшоў да доктара. Вось мне галава баліць, проста развальваецца на часці.

— Доктар пазбірае твае часці, без галавы чалавеку не можна жыць.

Суседка скінула з галавы хустку і сказала:

— Ох, калі б мы жылі яшчэ за якіх сто год потым: у паліклініцы была б другая размова. Сэрца кепскае? Зараз умантуем вам новае сэрца, гумавае.

— Чаму гумавае?

— Сэрца павіцца сціскацца і расціскацца. Напрыклад, у каханні сэрца як гарбуз, у грудзях не месціцца. Калі каму баляць ныркі, уставяць пластыковыя, у іх камені не завядуцца. Штучныя вочы відзяшчыя будуць устаўляць...

— І цяпер устаўляюць такія вочы, як бы відзяшчыя — зусім падобныя да праўдзівых.

— Эт, што там цяпер... Будуць устаўляць вочы электронавыя, спалучаныя са зрокавым нервам. Сляпы станецца відзяшчым, во! За сто год запасовых часцей будзе бярыне-перабярэш, так многа. Прыдзе чалавек без нагі, яму ўставяць штучную нагу з электранервамі, нага будзе дзыгаць, бы жывая! Вядома, могуць здарыцца памылкі. Скажам, нагу ўставяць, а чалавек крывы. Тады інвалід пачыкілдае са скаргаю да дырэктара. Дырэктар паглядзіць на такую нагу і крыкне: пане Яне, чаму вы добра не памералі і ўставілі гэтаму чалавеку не той нумар нагі...

Хворыя не заўважылі, калі ў дзвярах кабінета паявіўся доктар, які слухаў гэту размову.

Хворыя замоўклі.

Доктар падыйшоў да першага з краю і спытаў:

— Што вам баліць?

— Ох, доктар! Я, калі дыхаю, боль проста раз рывае грудзі.

— А вы не дыхайце і балець не будзе, — сказаў доктар.

Падышоўшы да жанчыны, доктар спытаў:

— А вам што?

Паказваючы доктару дзесяцігадовага сына, баба выясніла:

— Ён з'еў абсадку!

— Не бяда, хай піша алоўкам, — сказаў доктар.

— Прашу паслухаць, як грае ў грудзях, а кашлянуць не магу ніяк, — паскардзіўся доктару дзядзька.

— Калі ў вашых грудзях грае, дык ідзіце да пажарнікаў, там маюць аркестр.

— Доктар толькі жартуе з намі, — сказала жанчына без хусткі.

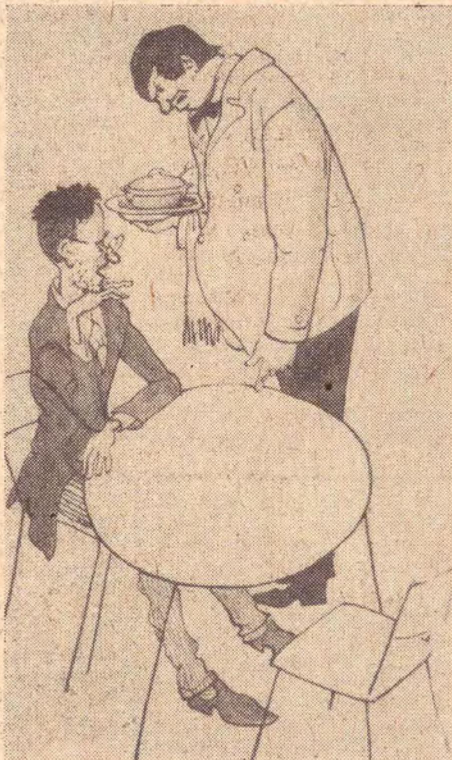
— Вы таксама жартавалі з медыцыны, гадаючы, што будзе за сто год. Ну, але жарты набок, пачынаю прыём, прашу сястру пускаць у кабінет паводле чаргі, — сказаў доктар і ўвайшоў у свой кабінет.

Дзядзька Лявон

ПРА ФІЛОСАФА, ШЧУПАКА І КАРАСЯ ПРАСЦЯКА

— Сам не палезе на кручок
Ніякі чарвячок...
Няма дурных! —
Сказаў і сціх
Філосаф Шчупачок.
На дно ракі нырнуў,
Здавалася, заснуў,
Спалохаўшыся вуды.
Замёр і не кранаецца нікуды.
Здаволена вільнуў Карась
І вобзем плясь
Перад высокаю персонай.
Ён рад развазе быў ягонай.
Куды у Шчупачка падзеўся сон?
Маланкаю крутнуўся ён,
Глытнуў жыўцом дурнога Карася...
Вось вам і байка ўся...
А дзе ж мараль?
Заўсёды розум май,
Перад зубатымі
Свой карак не згінай.

Станіслаў Шушкевіч

— А куды дзеўся тоўсты паголены мужчына, які заказваў абед?
— Гэта ж я!

— Ааааааа!

ЦЯПЕР ЗРАЗУМЕЛА

Вельмі ўжо любілі два кумы за куфлем піва мудрагеліць на гістарычныя тэмы. І заўсёды спрачаліся: хто больш разбіраецца ў гістарычных пытаннях. Вось і сёння:

— Ты скажы мне, — пытае першы кум, — чаму Юлій Цэзар, ідучы ў бой, адзяваў чырвоны плашч?

Другі кум доўга чухае патыліцу, потым няўпэўнена адказвае:

— Ну, мабыць, каб прыгожа было, эфектна.

— А вось і не. Юлій Цэзар адзяваў чырвоны плашч, каб, калі параняць, ніхто не прыкмеціў крыві і каб гэта не адбілася на маральным стане яго воінаў.

Другі кум, крыху падумаўшы, засмяяўся!

— Што з табою, куме?

— Цяпер мне зразумела, чаму амерыканскія саветнікі ў В'етнаме ходзяць у жоўтых штанах.

Хадзіў не еўшы, не піўшы, але заўсёды выпіўшы.

ГЕНІЯЛЬНАЕ АДКРЫЦЦЁ

Прафесар: — Кісларод неабходны для ўсяго жывога. Без яго не можа існаваць ні чалавек, ні жывёліна. Гэта рэчыва было адкрыта толькі стагоддзе назад.

Студэнт: — А што ж усе рабілі да яго адкрыцця?

УМЕЕ РАХАВАЦЬ

Пайшоў дзядзька наведаць свайго хросніка. Пагутарыўшы аб дзіцячых занятках, дзядзька пытае:

— А ўмееш ты рахаваць?

— Умею, — адказвае хроснік. — Вось паслухайце: адзін, два, тры, чатыры, пяць, шэсць, сем, восем, дзевяць, дзесяць, валет, дама, кароль, туз.

У ВАРОЖКІ

— Ваш муж няверны. Здраджвае вас, аж страх падумаць. Вы павінны за ім сачыць. Як дома, так і ў працы.

— Але якім спосабам, — абрушылася кліентка. — Дык мой жа муж пілот...

ДУМКІ [illegible] І АПАЛОНІКА

Час адшліфоўвае ўспаміны, і яны становяцца лепш відочнымі.

*

Чалавек, які рэзыгнуе, свядома абмяжоўвае ўласнае поле бачання.

*

Чалавек, які без ахвоты выконвае свае абавязкі, падобны на катаржніка.

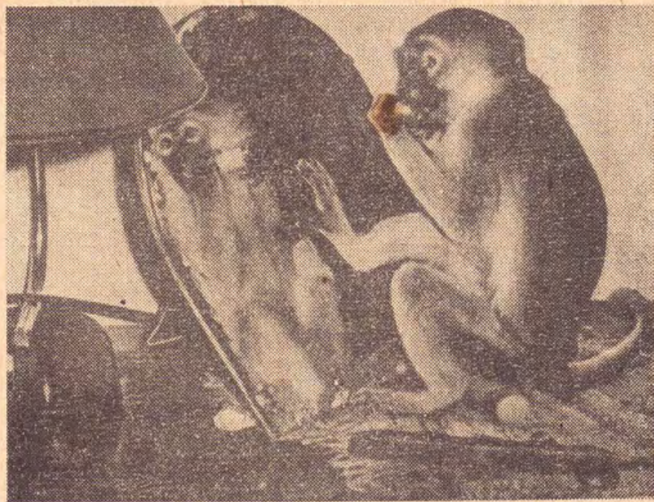
*

Плач пакрыўджанага дзіцяці надта звонкі.

*

Можна сустрэць у людзях культурнага абарванца і прыгожа адзетага грубіяна.

УСЯЧЫНА

УСЁ ЛЮДСКОЕ НАМ НЕ ЧУЖОЕ

Аднак чаму людзі чэшуцца грэбенем — не разумею. Нагою выгадней. Зато губная памада... І што ў ёй знаходзяць людзі?.. Зусім нясмачная.

КУР'ЁЗЫ

ГАНАРАР

У 1862 годзе салістка французскай оперы мадам Жэлі выступала на адной з Палінезійскіх выспаў. Аднойчы яна ўбачыла перад сваім домам незвычайную працэсію — некалькі дзесяткаў туземцаў, сагнутых пад цяжарам ношы. Выявілася, што тры свінні, дваццаць тры жамчужыны, сто дваццаць вёдраў велізарных бананаў, 120 дынь, 44 курыцы, 500 какосавых арэхаў, 1200 ананасаў і столькі ж апельсінаў — ганарар актрысы. Яна была вельмі ўзрушана ўвагай і страшна азадачана. Але на дапамогу прыйшла кампанія па нарыхтоўцы каланіяльных тавараў, якая замяніла незвычайны ганарар звонкай манетай.

НАД ТЭМЗАЙ

Вечарам на мосце цераз Тэмзу ў аддаленні адзін ад другога стаяць двое: маладая дзяўчына і пажылы джэнтэльмен.

Яна нервова цярэбіць хустку і шэпча:

— Ён прыходзіў кожны чацвер! Два гады мы сустракаліся з ім тут па чацвяргах, роўна ў дзевяць вечара. Ён ні разу не спазніўся! Ужо пятнаццаць мінут дзесятай... яго няма! Навошта мне жыццё без яго?!

Дзяўчына, перагнуўшыся цераз парэнчы, кідаецца ў ваду. Джэнтэльмен, правёўшы позіркам яе цела, якое скрылася пад вадою, дакорліва ківае галавою:

— Ох, ужо гэта моладзь! Вечна яна спяшаецца! Дык сёння ж толькі серада!

ПА СЛЯДАХ

Тут пятляў заяц.

ЛЕКАР

— Гэта нічога страшнага. Я сам хварэў гэтым...

— Так, але ў вас быў іншы лекар!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе сталага чытача «Нівы» Янкі Н. з Беластока змяшчаем песню п. з.

Песня первой любви

Я с тоской ловил взор твой ясный,
Песни пел, грустя и любя,
Но ответа ждал я напрасно:
Был другой дорогим для тебя.

Песня первой любви в душе
До сих пор жива,
В песне той о тебе все слова!

Думал я разлука поможет
От любви твоей мне уйти.
Шли года... Но образ твой все же
Был со мной неразлучен в пути.

Песня первой любви в душе
До сих пор жива,
В песне той о тебе все слова!

И не мог я жить в отдаленьи,
Вновь с надеждой взор твой ловлю.
Ты должна понять, без сомненья,
Что тебя, как никто, я люблю!

Песня первой любви в душе
До сих пор жива,
В песне той о тебе все слова!